

Uit EIJDENS

V E R L E D E N

UIT EIJDENS VERLEDEN, een uitgave van de Stichting Eijdens Verleden
MEI 1995 - nummer 68

Kasteellaan, Oost.
Foto: Paul Rutten, 1983.
Collectie Eijdens
Verleden nr.762.

Inhoudsopgave

Van de redactie	3
In memoriam Jef Warnier	6
Zinkwitarchief gered <i>Hans van Hall</i>	7
Zoeaven <i>Henk Boersma</i>	12
Kint g'r oes vertelle ... <i>Pierre Jeukens.</i>	19
Limburger Koerier <i>Nico Duikers</i>	20
Bij ons thuis (aflevering 9) <i>P.J.M. Wolfs</i>	23

Van de redactie

In het vorige nummer van Uit Eijdsens Verleden, nummer 67, maakte de redactie melding van de schenking van het archief van de voormalige Zinkwitfabriek aan de Stichting Eijdsens Verleden. Inmiddels is het archief op 24 maart j.l. officieel aan de Stichting overgedragen. U treft in de uitgave die voor u ligt, UEV 68, een bijdrage over het archief aan. Hans van Hall gaat in op de overdracht zelf, maar vooral benadrukt hij het belang van het archief.

Een artikel van Henk Boersma laat u kennismaken met de wereld van de zoeaven uit de vorige eeuw. Daarnaast kunt u in dit nummer weer een aflevering vinden van de bekende rubrieken Kint g'r oes vertelle, de Limburger Koerier, en natuurlijk een vervolg van Bij ons thuis, waarin pastoor Wolfs u weer mee voert naar de sfeer van het "rijke Roomse leven" uit het begin van de twintigste eeuw, zoals hij dat omstreeks 1950 voor zijn lezers van toen beschreven heeft. Helaas moesten wij in dit nummer wegens plaatsgebrek de rubriek Kent u ze nog? voor één keer weglaten.

De redactie vraagt vaker aan u, lezers, om ons uw mening over Uit Eijdsens Verleden te laten weten. We kunnen het blad verbeteren door uw opbouwende kritiek. We zijn blij met mededelingen, antwoorden op vragen en aanvullingen op artikelen. Enige tijd geleden ontvingen we een brief en een aantal foto's naar aanleiding van de aandacht die alom besteed werd aan de bevrijding van Eijdsen op 12 september 1944. De brief werd geschreven door mevrouw K.M. Steensma-Smit uit Oosterhout en we laten, met haar toestemming, hieronder enkele passages daaruit volgen. Ook de foto's, hoewel niet allemaal van uitstekende kwaliteit, zijn zo interessant dat we ze u niet kunnen onthouden. De bijschriften bij de foto's zijn verzameld door René Huijnen, aan wie de brief geadresseerd was.

DE REDACTIE.

V.l.n.r. Sia Steensma, Pierre Spauwen,
Alexander Stanley, Zjeng Spauwen,
Marie Spauwen.

Withuis.

14 juli 1994

Geachte heer Huijnen,

(...)

Misschien kunt u zich uit het verre verleden (50 jaar terug) nog herinneren dat er een echtpaar bij Marieke Spauwen was, dat door oorlogsomstandigheden niet naar Amsterdam terug kon. ("De Hollanders van bij Spauwen.")

Toen in 1984 op 12 september de bevrijding in Eijsden gevierd werd, en het oorlogsmonument werd onthuld, waren wij daarbij aanwezig.

(...)

Nu heb ik hier foto's van de bevrijding, welke mijn man aan de grens bij het Withuis van de eerste Amerikanen gemaakt heeft. Er mocht niet gefotografeerd worden, maar daar heeft hij zich niets van aangetrokken.

(...)

Met vriendelijke groeten,

K.M. STEENSMA - SMIT

Graaf de Gelooslaan 3. Het huis werd bij de bevrijding in de vroege morgen van 13 september 1944 in puin geschoten. Het brandde vrijwel geheel af. De bewoner van het huis, de heer V.A.E. Vercauter, die rentmeester was van het kasteel Eijsden, was niet aanwezig.

Kerkstraat.

Groep Amerikaanse soldaten in weiland op de plek waar Maria van der Cruisj-Walpot later de woning Withuis 4a bouwde.

In memoriam Jef Wainier

Kerkstraat. Wie herkent nog personen op deze foto?

In de tuin van het pand Wilhelminastraat 22. Het hek op de achtergrond hoort bij pand 24 en komt uit aan de Kruisstraat ('t Bekske). V.l.n.r. Sia Steensma, Albert Steensma, Alexander Stanley, Zjeng Spauwen, Marie Spauwen.

Amerikaans soldaat Alexander Stanley en Albert Steensma poseren voor de "Mariagrot" in de tuin van het pand Wilhelminastraat 22.

V.l.n.r. soldaat Jerry Poddington, Annie Rethero, Sia Steensma, Marie Spauwen, Alexander Stanley.

In memoriam Jef Warnier

Op 6 mei 1995 overleed in het Academisch Ziekenhuis in Maastricht op 86-jarige leeftijd de heer Joseph Warnier, mede-oprichter, bestuurslid en oud-voorzitter van de Stichting Eijsdens Verleden.

De heer Warnier was heel zijn leven zeer nauw betrokken bij en verbonden met het maatschappelijke en culturele leven in Eijsden. Ruim 43 jaren was hij werkzaam in het onderwijs, waarvan 42 jaren in Eijsden. Op 1 september 1931 werd hij benoemd aan de R.K. Jongensschool St.-Martinus. In 1941 volgde zijn benoeming tot hoofd van de openbare school in Mesch en in 1961 werd hij benoemd tot hoofd van de lagere school te Oost-Maarland.

De "sjaolmèester", zoals hij in de dorpsmond werd genoemd, was een verenigingsman bij uitstek. Zo was hij

mede-oprichter en hoofdleraar van de jeugdvereniging "De Jonge Wacht" en mede-oprichter van de Voetbalvereniging Eijsden, waarvan hij vele jaren voorzitter was en tot aan zijn overlijden ere-bestuurslid. Mede-oprichter en voorzitter was hij ook van de R.K. Onderwijzersbond, afdeling Eijsden-Gronsveld. Meer dan 40 jaar was hij lid en 20 jaar lang was hij de vaste regisseur van de toneelvereniging "Eendracht". Als echte duivenmelker was hij meer dan 20 jaar bestuurslid en voorzitter van de Postduivenvereniging "De Vriendschap" te Mesch en hoofdbestuurslid van de Centrale Limburgse Bond van Postduivenhouders. Na zijn verhuizing naar Oost-Maarland werd hij lid en vice-voorzitter van de Postduivenvereniging COM (Combinatie Oost-Maarland). Tot aan zijn overlijden was hij actief lid van deze vereniging. Secretaris was hij van het Genootschap van Oud-Illegale Werkers, afdeling Eijsden, bestuurslid van het Oranjecomité Eijsden, lid van de parochieraad van Oost-Maarland, ere-lid van de Koninklijke Harmonie Sainte Cécile, bestuurslid en voorzitter van de Sint Vincentiusvereniging, lid van de Woonruimte-commissie.

Zeer verdienstelijk werk verrichtte de heer Warnier voor de dialectstudie en hij ijverde met hart en ziel voor het behoud van tradities en folklore. Ontelbare keren verleende hij medewerking aan activiteiten op het gebied van de Eijsdense cultuur en geschiedenis.

Op 10 oktober 1974 werd de werkgroep "Bestudering Geschiedenis van Eijsden" gevormd. Een jaar later werd deze werkgroep omgezet in de Stichting Eijsdens Verleden". De heer Warnier, mede-oprichter, werd de eerste voorzitter. Hij vervulde die functie tot 1982. Toen moest hij, met spijt in het hart, om gezondheidsredenen terugtreden. Zijn voorzitterschap kenmerkte zich door inventiviteit, hoffelijkheid en spiritualiteit. Hij zorgde steeds voor de "bon ton". Zijn Eijsdens dialect, doorspekt met Franse, (Waelse) woorden en uitdrukkingen was een genot om naar te luisteren.

Jef Warnier was een sterke persoonlijkheid, met grote verdiensten voor de Stichting Eijsdens Verleden en voor de gehele Eijsdense gemeenschap. We zullen hem missen.

HET BESTUUR VAN DE STICHTING EIJDENS VERLEDEN.

Zinkwitarchief gered

De overdracht van
het Zinkwitarchief.
V.l.n.r.
Burgemeester
Fr. Cortenraad;
Mevr. Francine Ruel;
Ir. H. Guislain;
Dr. A. Backx en de
heer R. Huijnen.
Foto: J. Rethero,
1995. Collectie
S.E.V.

In het vroege voorjaar, om precies te zijn op vrijdag 24 maart 1995, had in het Eijdsense gemeentehuis in de ruimte van de Stichting Eijdsens Verleden een bijzondere bijeenkomst plaats. Een organisatiecomité bestaande uit René Huijnen, Pierre en Willy Jeukens, had gezorgd voor een feestelijke opzet. Daar was ook alle aanleiding toe.

Wat bracht vertegenwoordigers van Union Minière Oxyde (Nederland) BV, van het Gemeentebestuur van Eijdsen en van Stichting Eijdsens Verleden bijeen? Hiervoor moeten we ruim een half jaar in de tijd terug gaan.

In het najaar van 1994 deed Ir. H. Guislain, tijdelijk manager bij Union Minière Oxyde (Nederland) BV en afkomstig uit Begijnendijk bij Aarschot, een belangrijke ontdekking. Achter een dichtgeroeste kluisdeur kwamen de archieven van de aloude 'Zinkwit', de oudste chemische industrie in Zuid-Nederland, te voorschijn. De heer Guislain onderkende onmiddellijk de historische betekenis van het materiaal. Er werd contact gezocht met de Stichting Eijdsens Verleden teneinde reddingsmogelijkheden te zoeken voor de kostbare documenten en films.

Een groot aantal medewerkers van de Stichting én de heer Guislain hebben maandenlang elke week een of meer vrije avonden benut om het verwaarloosde archief goed te verzorgen. Een dertiental dozen met zaken als loonstaten en bankafschriften werd, als zijnde van geen historisch belang, afgezonderd. De overige stukken werden bondig beschreven in een lijst van 252 nummers voor de papieren stukken en foto's en 16 nummers voor de films. Speciale dozen en papier en tenslotte ook kasten werden aangeschaft om alles ook materieel goed te kunnen verzorgen.

Vervolgens werd bekeken hoe het archief voor de toekomst zou zijn veilig te stellen en voor historisch onderzoek zou kunnen worden opengesteld. Voor de directie van Union Minière was uitgangspunt dat de oplossing in Eijdsen gezocht diende te worden. Overdracht in een of andere vorm aan de Stichting Eijdsens Verleden kwam daarmee in zicht. Een regeling waarbij onderzoeksmogelijkheden door geïnteresseerden en bescherming van de belangen van nog levende personen werden afgewogen, werd bedacht.

Het archief.
Foto: J. Rethero, 1995.
Collectie S.E.V.

Zowel de rechtsoptolger van wat in het dagelijks spraakgebruik nog altijd "De Zinkwit" wordt genoemd, als de Stichting zijn bijzonder gelukkig met de schenkingsovereenkomst die het uiteindelijke resultaat ervan is.

Op de bijeenkomst van 24 maart jongstleden gaf de voorzitter van de Stichting Eijdsens Verleden in een geestige toespraak uiting aan dit gemeenschappelijke gevoel. Directeur Adriaan Backx wees verder op het grote en grootse verleden van 'De Zinkwit' en het kleine, maar fijne bedrijf dat, na een moeilijke periode, nu weer floreert. Dat verleden, daar wenste ook het bedrijf van nu niettemin zuinig mee om te springen. In de vorm van een symbolische overdracht van het archief gaf hij daar op deze dag ook daadwerkelijk uiting aan.

Burgemeester F. Cortenraad van Eijdsen wees vervolgens op de betekenis van 'De Zinkwit' voor de Eijdsense gemeenschap en op de wijze waarop het bedrijf voortleeft in het archief.

Voor mevr. Francine Reul, directiesecretaresse en de heren Backx en Guislain waren er vanwege de voorzitter tenslotte attenties o.a. in de vorm van een complete serie Uit Eijdsens Verleden, fraai ingebonden en van een opdracht voorzien.

De Stichting heeft met deze geschenken willen aangeven dat zij er bijzonder veel waardering voor heeft wanneer een directie van een op de toekomst gericht bedrijf, naast de problemen van alle dag om zich staande te houden in de markt, zich ook nog bekommert om haar eigen verleden. Want het is maar juist zoals het in De Limburger van 24 maart jongstleden stond: "Bij veel bedrijven zouden al die oude dozen onmiddellijk in de afvalcontainer belanden".

De festiviteit waaraan overigens ook door het Limburgs Dagblad en Omroep Limburg aandacht werd besteed, werd afgesloten met een door het gemeentebestuur van Eijdsen aangeboden drankje.

In de loop van het programma van de avond was intussen nog gelegenheid geweest voor een korte voordracht over wat zich tussen nu en 125 jaar geleden in Eijdsen heeft afgespeeld omtrent het begrip 'zinkwit'. Daarvoor werd geput uit het in 1960 verschenen gedenkboek bij het negentigjarig bestaan en ook uit het nu veilig gestelde historische materiaal, bij wijze van voorproefje uit de rijke bron waaraan hopelijk nog veel (amateur)historici zich zullen laven.

Hier volgt de vrijwel letterlijk weergegeven tekst.

Geachte dames en heren.

Voor de economische geschiedenis van Zuid-Nederland is vrijdag 24 maart 1995 een belangrijke dag.

Het hoe en waarom wil ik met enkele reuzenstappen aanduiden.

Het is dit jaar precies 125 jaar geleden dat de Nederlandse Koning Willem III een voor deze contreien ingrijpend besluit nam. Een Belgische ingenieur, Georges Rocour, mocht in Eijsden een fabriek gaan bouwen voor de fabricage van zinkwit, een wit pigment, volgens een voor Europa geheel nieuw procedé. Deze Rocour is zonder meer briljant te noemen, want pas een jaar eerder had hij zijn diploma van mijningenieur aan de Universiteit van Luik behaald, met de hoogste onderscheiding en op slechts een en twintigjarige leeftijd. Vervolgens was hij op uitnodiging van de Belgische regering naar Amerika gegaan. En daar was hem duidelijk geworden hoe je op een directe manier zinkwit kon maken, door uit te gaan van het zinkerts. Tot dan toe was de omweg van zinkerts naar zuiver zinkmetaal, waaruit dan weer zinkwit gereduceerd werd, gebruikelijk geweest: de indirecte methode.

Georges Rocour koos voor zijn vergunningsaanvraag een plek net over de Nederlandse grens. Waarom eigenlijk? Misschien dat hij van daaruit beter kon concurreren met de machtige in België gevestigde groep van Vieille Montagne. Als dat zo is, heeft Rocour zich in 1989 in zijn graf omgedraaid, want toen nam Vieille Montagne het bedrijf alsnog over. Maar het was ook zo dat de Nederlandse octrooiwet van 1817 zojuist een groot deel van zijn betekenis voor de toekomst had verloren. Juist daardoor kon het nieuwe Amerikaanse procedé in Nederland op goedkope wijze benut worden.

Maar het belangrijkste van al was waarschijnlijk wel dat Nederlands Limburg een flinke achterstand had opgelopen sedert de afscheiding met België. Daar was een snelle industriële ontwikkeling in gang gezet. In Eijsden was er naast landbouw en veeteelt slechts de leerlooierij van Coopman die aan een klein aantal arbeiders werk bood. Velen trokken te voet of per trein over de grens voor hun dagelijks brood. Kortom mogelijke werkers genoeg. In Eijsden heerste voor een ondernemer dus een gunstig arbeidsklimaat. De start was overigens nog zeer bescheiden. Vlak ten westen van de spoorlijn die pas een paar jaar in gebruik was, werd het bedrijf "firma G. Rocour" opgebouwd. Dat wat later en nu nog wel " 't aat febriek" wordt genoemd.

Het huidige complex staat aan de andere kant van de spoorlijn. Een tweetal ovens en een bescheiden stoommachine van twee paardenkrachten voor het aandrijven van de ventilator vormden het voornaamste produktiekapitaal. Er werkten zeven mannen en één jongen. Ze ontvingen een loon dat iets boven het gemiddelde lag van wat in het algemeen op het Limburgse platteland werd betaald.

Maar dat was het prille begin. Binnen enkele jaren stonden er al twaalf ovens en werd er in Maastricht een tweede fabriek gestart.

Al met al werd in 1870 een heel belangrijke stap in de economische ontwikkeling van het Zuiden van Nederland gezet. De introductie van de chemische fabriek was een feit. Het was in het Eijsden van 125 jaar geleden waar de eerste chemische industrie van Zuid-Nederland werd opgezet.

We maken weer een sprong in de tijd, zo'n 60 jaar verder. Het is 1929. We staan aan de vooravond van een wereldwijde economische neergang. De onderneming was intussen al sedert 1895 onder de naam N.V.

Maastrichtse Zinkwitmaatschappij bekend. Na het overlijden van Rocour in 1903 was de onderneming achtereenvolgens geleid door Léon Polain en Fernand Pisart. Er was in 1907 een nieuwe zinkwitfabriek, een kuiperij en een fabriek voor lithopone (ook een basisstof voor de verfindustrie) opgericht ten oosten van de spoorweg. De Zinkwitmaatschappij was in een snel tempo uitgegroeid tot een vanuit Eijsden geleid wereldconcern op het gebied van witte pigmenten. Dochterondernemingen waren gesticht in België, Frankrijk, Italië, Spanje en Engeland. 73.500 ton Zinkwit en Lithopone werd er in 1929 geproduceerd; daarvan meer dan 44.000 ton in de fabrieken in Maastricht en Eijsden door ruim 1300 arbeiders. De meeste daarvan waren in Eijsden werkzaam. Zo was de toestand meer dan 60 jaar geleden.

Opnieuw maken we een stap in de tijd. In 1960 bestaat de zinkwitmaatschappij 90 jaar. Voor het eerst wordt dan weer na de economische malaise van de dertiger jaren en de oorlogsverwoestingen het produktieniveau van het topjaar 1929 bereikt. De Maastrichtse fabriek is na de oorlog ontmanteld en de installaties zijn overgebracht naar Eijsden. En daar, in Eijsden, zijn in 1960 zo'n 500 arbeiders, 100 beambten en 15 academici werkzaam.

We maken een laatste sprong. Het is najaar 1994. We staan aan de vooravond van het 125-jarig bestaan van de Eijdsense Zinkwitfabriek.

Wat is er intussen gebeurd? Het bedrijf in Eijdsen is in 1972 als dochteronderneming onder de naam: Zinkwit Nederland BV afgesplitst van wat inmiddels Koninklijke

De voorzitter van de Stichting overhandigt de ingebonden complete serie van Uit Eijdsens Verleden aan de heer Backx.

Foto: J. Rethero, 1995.
Collectie S.E.V.

Maastrichtse Zinkwitmaatschappij is gaan heten. In 1989 wordt Zinkwit Nederland BV overgenomen door S.A. Vieille Montagne, we zeiden het al. Kort daarna gaat dit bedrijf samen met andere bedrijven op in het nieuwe N.V. Union Minière.

Lopen we in het najaar van 1994 in gedachten eens over het bedrijfsterrein van Union Minière Oxyde (Nederland) B.V. in Eijdsen. Er is zojuist een grote opruimactie aan de gang. Met veel moeite wordt een dichtgeroeste kluisdeur weer open gemaakt. Daarachter komt een berg documenten, foto's en films te voorschijn. De heer Guislain afkomstig uit de omgeving van Aarschot en als interim-manager in Eijdsen werkzaam,

krijgt er lucht van. Zakelijk én historisch geïnteresseerd als hij is, onderkent hij onmiddellijk de historische betekenis van het materiaal. Hij weet een groot deel van het archief te redden en voorlopig te doen verpakken in enkele tientallen verhuisdozen.

En dan wordt er aangepakt: de heer Guislain zoekt contact met de Stichting Eijdsens Verleden om naar reddingsmogelijkheden te speuren voor het waardevolle materiaal. Uitgaande van archivistische principes werd een plan opgezet voor het papieren gedeelte. Enkele maanden lang is er door een groep medewerkers van Eijdsens Verleden én de heer Guislain stevig gewerkt om het verwaarloosde archief bondig te beschrijven. Het kaf werd van het koren gescheiden en het te behouden materiaal zuurvrij verpakt in totaal 82 dozen.

Voor het foto- en filmmateriaal werden de specialisten van de Stichting Film en Wetenschap in Amsterdam geconsulteerd. Die waren zo enthousiast over de vondst dat zij samen met het film- en fotoarchief van de Rijksvoorlichtingsdienst een constructie bedachten om alles gratis te conserveren én gebruikskopieën ter beschikking te stellen. De resultaten van die films, dat duurt nog even, maar het papieren archief staat al gereed voor onderzoek, veilig opgeborgen in kasten in de ruimte van de Stichting ten gemeentehuiuze.

Het totaal is een prachtige bron voor allerlei vormen van historisch onderzoek op lokaal en regionaal terrein, op sociaal en economisch gebied.

Het is van belang voor de lokale geschiedenis. Wat betekende bijvoorbeeld 125 jaar geleden de vestiging van een fabriek? Wat was het effect voor de lokale economie, cultuur en ruimtelijke ordening? Om eens iets te noemen: we vinden papieren gegevens over de bouw van 87 woonhuizen rond de eerste wereldoorlog om arbeiders en hun gezinnen van elders te huisvesten; over de aanleg van parken, lanen en sportterreinen. Er zijn films over kinderspelen op het kasteel, over een grootse jubileumviering ter ere van Jozef Partouns in 1920, de man die het zinkwit witter dan wit maakte.

Maar ook voor de regionale geschiedenis is het van belang. Ook over de Maastrichtse vestiging is van alles te vinden.

Maar de betekenis gaat verder, voor allerlei aspecten van sociale en economische geschiedenis levert het archief een waardevolle bron. Zo waren de arbeidsomstandigheden in 1887

in het tijdbeeld gezien niet ongunstig. De machinisten en de werklieden aan de ovens waren verdeeld in twee ploegen, die elk 12 uur op het bedrijf aanwezig waren. Een ploeg werkte afwisselend een week overdag en een week 'snachts. 's Zondags was de dagploeg 24 uur op het bedrijf en ontving dan tweemaal het loon van een normale dienst. Inpakkers en sjouwers werkten zomers van 6 tot 18 uur en 'swinters van 7 tot 17 uur. Om 8 uur werd 20-25 minuten gerust om iets te gebruiken, van 12-13 uur om te eten en om 16 uur weer 20-25 minuten om iets te gebruiken. Het werk van de stokers was zwaar, maar de wachttijden waren evenredig lang als de ovens eenmaal geladen waren. Dokter en apotheek werden door de fabriek betaald. De fabriek had ook reeds een hulpkas en bij ziekte werd de helft van het loon betaald waarop men recht had. Bij ongeval, invaliditeit en begrafenis was er een tegemoetkoming en voor oud-werknemers en weduwen werden zekere voorzorgen genomen. Er was goedkope huisbrand en aan het einde van het jaar ontving een arbeider 6 tot 10 sigaren...

Interessant is de mening van Rocour over de Eijdsense werknemers: "In beginsel geven wij de voorkeur aan de werklieden van het platteland, omdat zij over het algemeen werkzaam, matiger en leerzamer zijn, terwijl zij tevens tevredener leven omdat zij minder behoeften hebben. Zij werken met lust en werken goed onder alle omstandigheden... Gedurende 9 maanden van het jaar vinden zij middel en gelegenheid om hun vrije tijd voor zichzelf te besteden, hetzij met tuin- of veldarbeid, waardoor zij tevens teruggehouden worden van het doen van nodeloze uitgaven."

En wat te denken van de tijden dat Pisart de directie voerde. Besprekingen van verstrekkende betekenis voor de mondiale zinkmarkten vonden plaats in zijn prachtig patriciërshuis in Brussel, ofwel in Eijdsen, ofwel in zijn koninklijke villa te Oostende; en de villa mag koninklijk genoemd worden omdat deze het geboortehuis was van Marie José van België, de latere koningin van Italië.

En over mondiale aspecten gesproken; zelfs een stukje wereldgeschiedenis bleef bewaard: een film van een vluchtende Duitse keizer die op het einde van de eerste wereldoorlog op het Eijdsense station zijn "asielaanvraag" afwachtte, als we dat met een actuele term zo mogen noemen.

De Stichting Eijdsens Verleden kan al dat veelsoortige onderzoek natuurlijk niet zelf doen, wellicht wel onderdeeljes daaruit. Belangrijk is echter dat nu de voorwaarden zijn geschapen waarop historisch onderzoek in de toekomst kan plaats vinden. In een zorgvuldig opgestelde overeenkomst heeft Union Minière alles aan de Stichting in eigendom overgedragen en wel zo dat ten eeuwigden dage historisch onderzoek op verantwoorde wijze mogelijk blijft.

De Stichting Eijdsens Verleden is grote dank verschuldigd aan Union Minière Oxyde (Nederland) B.V. voor deze daad en speciaal ook aan zijn vertegenwoordigers op deze bijeenkomst voor het getoonde historische besef. Dank U wel.

Eijdsen, 24 maart 1995

HANS VAN HALL

Zoeaven

JOANNES NICOLAAS PEUSENS (ST.-GEERTRUID 23-11-1833 - ROME 2-3-1899)
EN FRANCISCUS HUBERTUS WOUTERS (ECKELRADE 29-9-1848 - ...)

Bidprentje van Joannes Nicolaas Peusens. (Collectie J. Koten)

Toelichting

Op 1 januari 1861 werd op verzoek van Paus Pius IX een vrijwilligersleger in het leven geroepen ter verdediging van de pauselijke staat. Dit leger kreeg de naam Zuavi Pontifici (Pauselijke Zoeaven) en maakte deel uit van het Pauselijk leger. Tot de manschappen van de Zoeaven behoorden vele Nederlanders en Belgen, waaronder Joannes Nicolaas Peusens, geboortig van St.-Geertruid en Franciscus Hubertus Wouters, geboortig van Eckelrade. In deze bijdrage wordt een beeld geschetst van de omstandigheden die leidden tot de oprichting van genoemd korps, hoe de recrutering van de manschappen in zijn werk ging, de verrichtingen van dit korps worden nader gezien en tenslotte de resultaten van hun inspanningen. Van Joannes Nicolaas Peusens en van Franciscus Hubertus Wouters zijn enige personalia aangehaald.

Bid voor de ziel van zaliger
den Eerw. Broeder „BARTHOLOMEUS“
van de Orde der Broeders O. L. V. v. Barmhartigheid
in de wereld
NICOLAAS PEUSENS
oud-zouaaf van Z. H. Pius IX,
den 2 Maart 1899 overleden te Rome, in den ouderdom
van 65 jaren, gesterkt door de Genademiddelen
onzer Moeder de H. Kerk.

Hij die om mijnen Naam of zijn huis, of zijne broeders, of zijne zusters, of zijnen vader, of zijne moeder, of zijn goed zal hebben verlaten, zal honderdvoudig worden vergolden en het eeuwige leven als erfdiel bekomen.

(S. Math. XIX, 29).

De dierbare overledene heeft zich dezer belofte van den Goddelijken Meester tweemaal waardig gemaakt.

Wanneer, ten jare 1867, Jesus' stelehouder op aarde, de onsterfelijke Pius IX, door woedende vijanden omringd, eenen noodkreet over de katholieke wereld zond, verzelde NICOLAAS PEUSENS geen oogenblik: hij verliet vaderland, goed en familie om den Vader der Gelovigen ter hulp te snellen, en werd ingezelfd in dat legioen van kristene helden welke, onder den naam van Pauselijke Zouaven, de wereld verbaasden door hunnen trouw en dapperheid. En, wanneer drie jaren later, de overmacht der vijanden en de ontrouw van Frankrijk's Keizer hen dwong de wapenen neer te leggen, wilde PEUSENS nogtans de Eeuwige stad niet verlaten; maar, zijnen Vader en Koning niet meer kunnende helpen, sloot hij zich aan bij een ander legioen van helden, om onder het kleed van O. L. V. in Rome's hospitalen de lijdenden bijtestaan en te verzorgen. 't Is daar dat hij, in het beoefenen van alle kloosterdeugden en in het verrichten der verhevenste liefdedeelen, de 28 laatste jaren zijns levens doorbracht. Nu heeft de Heer hem tot zich geroepen. Honderdvou lig zal de belooning zijn geweest zijner offervardigheid en gehechtheid aan den Apostolischen Stoel, zijner getrouwheid en volharding in zijne liefdevolle zending.

Gods oordeelen echter zijn ondoorgrondelijk: mocht een of ander vlek zijne ziel nog aankleven, verhaasten wij zijne intrede in het eeuwige licht door het toevroegen der volgende aflaten:

Mijn Jesus barmhartigheid. (100 dag. afl.)

Akten van Geloof, Hoop en Liefde. (7 jar. 7 quad. afl.)

Europa 1815

Na jarenlange strijd gelukte het de geallieerden in 1814 om Napoleon te verslaan. De Franse oorlogsmachine was gestopt; het werd tijd om de wonden te likken en de staatkundige kaart van

Een zoeaaf in vol ornaat.
(Foto: collectie J. Koten)

Europa te herzien. Dat gebeurde in Wenen in de periode september 1814 - juni 1815 in het zogenaamde Wener Congres. Vertegenwoordigers van de grote mogendheden, Rusland, Oostenrijk, Engeland, Pruisen en Frankrijk, hadden het daar met name voor het zeggen. Zij opteerden voor een goed functionerend machtsevenwicht in Europa.

Het congres werd overigens van maart 1815 tot 18 juni daaropvolgend in zijn werkzaamheden gestoord (maar ging onverdroten voort) doordat het Napoleon gelukt was van Elba te ontvluichten, een nieuwe legermacht op te been te brengen en opnieuw zijn militaire campagne te starten. Zoals bekend vond hij op laatstgenoemde dag zijn Waterloo en was zijn rol definitief uitgespeeld.

Het resultaat van de vredesbesprekingen was dat Frankrijk omgeven werd door een gordel van bufferstaten die een stabiliserende rol moesten spelen om de agressor Frankrijk binnen zijn grenzen te houden. In het zuiden kwam die rol toe aan het voornamelijk onder Oostenrijkse adel toezicht staande Italië.

Italië 1815

Het Italië van na het Wener congres bestond uit een zevental staten die geregeerd werden door evenzovele vorsten. Eén van hen was Paus Pius VII. Hij stond aan het hoofd van de Kerkelijke Staat, een brede strook land die Noord- en Zuid-Italië van elkaar scheidde; een gebied minstens zo groot als Nederland, gelegen in het midden van Italië, met bekende plaatsen als Rome, Assisi, Spoleto, Perugia, Ravenna en Bologna. Het regeringscentrum was gelegen in Rome. Behalve deze wereldlijke macht bezat de Paus ook, als vertegenwoordiger van God op aarde, de geestelijke macht over alle katholieken. En ook van deze geestelijke stroming was in Rome het bestuurscentrum

gevestigd. Kerkelijke en staatkundige politiek smolten er samen.

Nationalisme

Na het Wener Congres, dat een nieuw machtsevenwicht had gecreëerd in het Europa van het begin van de negentiende eeuw, ontstonden er op tal van plaatsen nationalistische tendensen.

Groepen gelijkgestemde mensen tenderden naar nationale staten: vreemde overheersers moesten wijken ten gunste van de eigen mensen; onderdrukkers dienden te verdwijnen; het samenvoegen van kleinere staten tot grotere verbanden werd nagestreefd. Waar een en ander niet bovengronds tot stand kon komen, de zittende machthebbers waren natuurlijk niet verlegen om hun invloed zomaar op te geven, werden geheime genootschappen opgericht om de gemeenschap rijp te maken voor veranderingen. Ook in het verdeelde Italië, juist in het verdeelde Italië, laaiden de nationalistische sentimenten hoog op.

Italië op weg naar een eenheidsstaat

De omvorming van zeven autonome staatjes tot een eenheidsstaat was een proces van lange adem. Opstandjes in Napels en Piemonte (1820-1821), onlusten in Parma, Modena, Romagna, Marken en Umbrië (1831) en het succesvol onderdrukken ervan door de Oostenrijkers, leidden tot het besef dat de Oostenrijkers op de eerste plaats verwijderd dienden te worden. Onder de gegeven omstandigheden werd de grote Italiaanse eenheidsbeweging Risorgimento (= de wederopstanding; van Italië) opgericht. Naast deze beweging waren ook andere actief. Belangrijke gangmakers waren met name de Piemontse staatsman graaf Camillo Benso di Cavour Cavour en de avonturier Giuseppe Garibaldi met zijn zogenaamde Roodhemden. In 1848 was het zover; in bijna geheel Italië brak de revolutie uit: de invloed van de Oostenrijkers werd aanzienlijk beknot, oude machthebbers legden het loodje, nieuwe grondwetten kwamen tot stand. De rebellen, waaronder Garibaldi, waren ook Rome genaderd, en na het vermoorden van een van de ministers van de Paus (inmiddels was dat Pius IX), besloot deze wijselijk Rome te verlaten. Op 24 november 1848 vertrok hij naar Gaeta in het koninkrijk Napels en Sicilië. Daarop werd de Pauselijke Staat omgeturnd tot Romeinse Republiek. Deze partizanen-republiek stortte ineen toen de Fransen, geholpen door Spanjaarden en Napolitanen de Paus te hulp kwamen. Pas in april 1850 keerde de Paus terug in Rome.

Het verweer van de Paus

De terugkomst van Paus Pius IX, samen met zijn staatssecretaris kardinaal Giacomo Antonelli, in de eeuwige stad, werd met gejuich begroet, zij het dat protectie van de Fransen geboden bleef. Dat was noodzakelijk, want de Pauselijke troepen stelden niet veel voor: slechts 8.000 manschappen. In de daarop volgende jaren namen de nationalistische tendensen toe. Op 27 april 1859 barstte de bom: Oostenrijk, dat zijn macht steeds verder zag inkrimpen in Italië, verklaarde de oorlog aan Piemonte dat gesteund werd door Frankrijk. Het liep anders dan de Oostenrijkers zich hadden voorgesteld want de strijd werd in hun nadeel beslecht. Victor Emanuel II, de koning van Piemonte, beheerste nu het Noorden van Italië. Dat bracht de Fransen in een bedenkelijke positie: enerzijds waren ze de bevrijders van Italië, anderzijds hielden ze de eenwording tegen door hun beschermheerschap van het Romagna van de Paus.

Oprichting van de Compagnie des tirailleurs franco-belges

De Paus, evenals zijn staatssecretaris, bleef, ondanks de steeds geringer wordende bijval van de bevolking, wars van de eenwordingsgedachte, en was vastberaden zijn grondgebied te verdedigen, ja, zelfs het in de strijd verloren gegane gedeelte terug te veroveren. Daar was op de eerste plaats geld voor nodig en op de tweede plaats een leger van voldoende omvang en, nog belangrijker, bestaande uit getrouwe manschappen: bij de krijgsv verrichtingen in 1848 deserteerden liefst 2500 Italianen. Het benodigde geld (de zogenaamde Sint Pieterspenning) werd binnengehaald met steunacties vanuit Belgisch Vlaanderen. De Paus ging nu voortvarend te werk. In januari 1860 benoemde hij Christophe Louis Leòn graaf Juchault de Lamorcière, een ex-maarschalk van Frankrijk, tot bevelvoerder van een door hem op te richten vrijwilligersleger. Vrijwel alle katholieke naties lieten echter verstek gaan bij de oproep, behalve België en Nederland. Op 20 april 1860 werd uit de aanmeldingen de Compagnie des tirailleurs franco-belges opgericht. Zij stond onder bevel van luitenant-kolonel graaf de Becdelièvre en had een omvang van 100 soldaten, vrijwel allen Belgen en Nederlanders. De verdere groei was voorspoedig.

Er kwam nu ook aanwas van andere nationaliteiten: Zwitsers, Oostenrijkers en Italianen. Er kwam zowaar een minister van Oorlog: monseigneur De Mérode, een vriend van De Lamorcière.

Onder leiding van De Becdelièvre werden de aspirant-soldaten gedrild, voor zover als mogelijk. De verzengende hitte van de zomer en de onoverkomelijke taalproblemen waren dienaangaande niet bevorderlijk. Het was De Becdelièvre die zijn manschappen in een nieuw militair uniform kleepte. Hij liet zich daarbij medeleiden door een uniform van een Frans korps in Algerije, de zouaven. Die gingen gekleed in wijde broeken. Deze kleding was geïnspireerd op die van een Kabylestam genaamd 'zouaoua' of 'zouaves'. Het werd een blauwgrijze lakense pofbroek voorzien van een rode gordel, een blauwgrijs vest met een purperen rand, een bolero-achtig jasje met dofrade tressen, een grijze kepie en witte slobkousen.

Tocht van de Duizend

Giuseppe Garibaldi, de eenheidsstrijder, was ondertussen niet stil blijven zitten. Op 5 mei 1860 begon hij zijn campagne met zijn duizend roodhemden (vandaar de naam 'Tocht van de Duizend'; de naam roodhemden mag duidelijk zijn) om Sicilië te bevrijden van het koningschap. Op 5 september daaropvolgend was hij heer en meester van nagenoeg het hele Zuiden van Italië, en was hij Rome tot op korte afstand genaderd. Dat bracht Camillo Cavour, sedert 1852 minister-president van het Koninkrijk Piëmont, met op dat moment Victor Emanuel II als koning, in een moeilijk parket. Als Garibaldi immers Rome zou aanvallen, dat nog steeds onder protectie stond van Frankrijk, zou Italië plotseling in oorlog zijn met Frankrijk. Dat moest voorkomen worden. Anderzijds, indien de overwonnen gebieden aan Victor Emanuel II zouden worden overgedragen, ontstond een onbestuurbaar land, opgedeeld in een Noord- en een Zuid-gedeelte, door de positie en ligging van de Kerkelijke Staat. Cavour bedacht een list om uit deze impasse te geraken: hij wendde een aanval voor van de Pauselijke troepen in Piëmont. Als onnodige reactie kon hij zo zijn eigen troepen in de Kerkelijke Staat loodsen, de Staat inpalmen en doorstoten naar het Zuiden om de door Garibaldi veroverde gebieden van deze over te nemen en op te dragen aan zijn

broodheer koning Victor Emanuel II, die daarmee koning zou zijn van heel Italië. Edoch de Pauselijke troepen waren gewaarschuwd, werden gemobiliseerd en trokken nu echt op naar Piëmont, ter verdediging van de Pauselijke Staatsgrenzen. Het kwam tot een treffen in Castelfidardo. In een gevecht van man tot man, waarbij over en weer grote verliezen werden geleden, moest het Pauselijk leger het onderspit delven. De overgebleven manschappen werden gehergroepeerd in Rome. Als de kruitdampen zijn opgetrokken resten Paus Pius IX nog slechts 5 van de oorspronkelijk 20 provincies van zijn wereldlijk rijk (het Patrimonium Petri=kerkschat van de H: Petrus), een gebied ter grootte van Noord- en Zuid-Holland, in de onmiddellijke omgeving van Rome, met een paar honderdduizend inwoners. Garibaldi had inmiddels de macht over de door hem in het zuiden veroverde gebieden aan Victor Emanuel II overgedragen. Op 24 maart 1861 werd deze uitgeroepen tot koning van geheel Italië, inclusief de juist op de Paus veroverde gebieden, echter exclusief Venetië en het restant van het Patrimonium Petri van de Paus. De Paus is verslagen, maar geeft niet op. Tegen beter weten in, geeft hij zijn minister van Oorlog, monseigneur de Mérode, opdracht een nieuw vrijwilligersleger te vormen.

Oprichting van het korps van de Zuavi Pontifici (Pauselijk Zoueaven)

De opdracht van de Paus om een nieuw vrijwilligerskorps op te richten werd door generaal De Becdelièvre opnieuw voortvarend aangepakt. Reeds op 1 januari 1861 werd door hem het Zuavi Pontifici, het korps Pauselijke Zoueaven, ingericht. De Compagnie des tirailleurs franco-belges werd opgeheven en ging hierin op. Het uniform van deze manschappen is hiervoor beschreven. Na deze daadkracht werd generaal De Becdelièvre bedankt voor de moeite, zijn baas De Lamorcière was reeds eerder aan de kant gezet, en opgevolgd door de Zwitserse kolonel Joseph Allet.

Politieke verwickelingen

Inmiddels was het 1864 en de Fransen die mede bemerkten hadden dat met de Paus niet te praten viel, wilden van hun beschermheerschap af.

Reeds eerder hadden ze het nieuwe koninkrijk Italië, net als zovele andere mogendheden, erkend. In de zogenaamde Septemberconventies van 1864 besloten ze zich binnen 2 jaar terug te trekken uit de Pauselijke Staat. Het is onder deze omstandigheden dat Pius IX zijn zwaarste geschut inzet: zijn leergezag. Op 8 december 1864 maakt hij de encycliek *Quanta Cura* met de Syllabus Errorum wereldkundig. Het moet de katholieken ertoe aanzetten de rijen te sluiten en onvoorwaardelijk voor bescherming van het katholiek geloof en bezit te vechten.

Recrutering voor de Zuavi Pontifici

In Nederland kwam die boodschap van de Paus goed over. Er behoefde dan ook geen ronseling van vrijwilligers op touw te worden gezet. Een woordje van de pastoor in de kerk bleek al wonderen te doen. Van de 11.036 pauselijke zouaven die er zijn geweest blijken er 3.181 afkomstig uit Nederland, waarbij aangetekend kan worden dat er onder de 1.634 Belgen ook nog heel wat Nederlanders uit Limburg en Brabant blijken geregistreerd te staan. De vrijwilligers kwamen voort uit alle lagen van de bevolking; de meesten kwamen echter uit de ambachtstand of waren boerenknecht. In Maastricht kon men zich melden bij Karel Hollman die voor verdere afhandeling zorg droeg. De vereisten waren niet gering: een bewijs van goed gedrag van de pastoor, schriftelijke toestemming van de ouders, een gezondheidsattest, dienstplicht reeds vervuld of vrijgesteld daarvan, een minimum lengte van 1 meter 57 centimeter en minstens een leeftijd van 18 jaar. Uit diverse bronnen is echter bekend dat de eisen enigszins vrij werden geïnterpreteerd. Aspirant- recruten tekenden in beginsel voor een periode van twee jaar. Verlenging was mogelijk. Een vervelende bijkomstigheid was, dat degenen die daadwerkelijk in dienst traden statenloos werden als gevolg van het dienen bij een vreemde mogendheid. Om dat te voorkomen diende men vooraf toestemming te vragen. Nederlanders dienden dit te doen bij de Koning, via de Commissaris van de Koning in de betreffende provincie, die zijn toestemming zonder mankeren verleende. Nederlanders die zulks verzuimd hadden werd in 1947, het jaar waarin de laatste zoaaf overleed, alsnog het Nederlanderschap posthuum terug gegeven.

Na de voorselectie werden de gegadigden in Brussel opgewacht voor een medische keuring. Was deze ook in orde, dan werd men, voorzien van een legernummer, op transport gesteld. De reis verliep per trein van Brussel naar Parijs en vandaar naar Marseille. In Marseille stond de boot gereed naar Civitavecchia aan de oostkust van Italië. Vandaar ging de laatste etappe per trein naar Rome. In Rome kregen de recruten een legerboekje en een opleiding van 8 weken. Alvorens indeling plaatsvond in een van de meer dan 30 kazernes werd in de basiliek van Sint Jan van Lateranen de vaandeleed afgelegd. Daarmee was de inlijvingsceremonie voltooid. In de onderscheiden kazernes werd een straf exercitieregime gehandhaafd. Het eten was er goed. De kosten daarvan werden gedragen door inzamelingsakties onder de katholieken, ook in Nederland. Zolang er niet gevochten hoefde te worden, beschikten de zoeaven over nogal wat vrije tijd. Maar met een soldij van 7 stuivers per week kon men natuurlijk niet al te grote bokkesprongen maken. Gelukkig was er de Paus nog die af en toe zijn manschappen in gebedsdiensten toesprak en zijn zegen over hen liet neer komen. En dat werd gewaardeerd. Er is dan ook geen enkel geval van desertie bekend. Dat werd ook niet gestimuleerd, want het vervolg daarop was vrij ingrijpend: de doodstraf!

Zoeaven in actie

In oktober 1866 werd Venetië ingelijfd in het koninkrijk Italië. Op 15 december 1866 daaropvolgend waren alle Fransen uit de Pauselijke Staat verdwenen. Paus Pius IX stond er nu alleen voor met zijn manschappen: 9200 man, waarvan 1800 zoeaven. Zijn minister van Oorlog, monseigneur De Mérode, was ontslagen en vervangen door generaal Herman Kanzler, die tevens opperbevelhebber werd over het Pauselijk leger. Er waren nog drie militaire acties nodig om Paus Pius IX tot overgave te dwingen. Vooreerst de slag bij Monte Libretto op 13 oktober 1867. Hier waren 86 Zoeaven in staat een overmacht van 1200 roodhemden te weerstaan. Vervolgens de slag bij Mentana op 3 november 1867. Hier wisten 3.000 Pauselijken liefst 15.000 roodhemden van Garibaldi in de pan te hakken. Maar op 20 september 1870 werd het pleit in het nadeel van de Paus beslecht.

Een overweldigende troepenmacht, zo'n 70.000 Piemontenzen, onder aanvoering van Garibaldi trok de eeuwige stad binnen na een bres in de verdedigingsmuur gemaakt te hebben nabij de

dienaangaande, de Lateraanse verdragen, vond plaats op 11 februari 1929 in het Lateraans paleis, vandaar de naam. Met de ondertekening had de Paus voor altijd afstand gedaan van de oude kerkelijke

staat en daarvoor in de plaats een kleine staat (de kleinste staat ter wereld), het Vaticaan, verkregen, dat hem volkenrechtelijk werd gegarandeerd.

De Pauselijk Zoeaven Joannes Nicolaas Peusens (St.-Geertruid 23-11-1833 - Rome 2-3-1899) en Franciscus Hubertus Wouters (Eckelrade 29-9-1848 - ...)

Voor zover thans bekend zijn Joannes Nicolaas (roepnaam Nicolaas) Peusens en Franciscus Hubertus Wouters de enige Pauselijke Zoeaven die geboortig zijn uit de omgeving. Beiden verhuisden met hun ouders naar het naburige België, eerstgenoemde

o.a. naar Lanaken, laatstgenoemde naar Kuringen op een steenworp afstand van Hasselt. Wonende in deze plaatsen werden ze aangezocht om zich ten dienste te stellen van de Paus, middels dienstname in het Pauselijk Leger ter bescherming van het Patri-monium Petri. Nicolaas Peusens is een zoon van landbouwer Jacob Peusens, geboren te Breust, tot zijn huwelijk woonachtig te Maarland, en van Geertrui Waterval, geboren en voor haar trouwen woonachtig te St.-Geertruid. Dit landbouwers-echtpaar is op 19 februari 1829 in Eijsden gehuwd. Zij boerden, vanaf hun huwelijk, achtereenvolgens in St.-Geertruid, Gulpen, Eijsden, Herderen (B) en Lanaken (B). Nicolaas werd in St. Geertruid geboren op 23 november 1833. Korte tijd later verhuisde hij met zijn ouders naar Gulpen enzovoort. Ten tijde van zijn recrutering als zoeaaf was hij woonachtig in Lanaken, had zijn militaire dienstplicht vervuld, was ongehuwd en landbouwer van beroep. Zijn aanstelling dateert van 4 november 1867, hij is dan 33 jaar, en omvat de gebruikelijke dienstdtijd van twee jaar.

Paus Pius IX (1846-1878).
Portret door G.F. Healy,
Casa Mastai, Senigallia.

Porta Pia, en maakte een einde aan de kerkelijke staat van de oude stempel. De paus werd tot capitulatie gedwongen en de krijgsgevangen gemaakte soldaten, waaronder de Zoeaven, mochten na een korte detentie huiswaarts keren. Velen maakten daar gebruik van. Ze werden vaak als helden in hun respectieve geboorteplaatsen ontvangen. Anderen bleven in Rome en werden lid van een van de vele congregaties of broederschappen om zich verder verdienstelijk te maken voor de katholieke kerk.

Na de omwenteling

Een volksstemming onder de inwoners van de kerkelijke staat voor de aansluiting met Italië leverde bijna 134.000 ja-stemmers op en slechts 1507 nee-stemmers. Aldus werd, zij het onder protest van de Paus, de aansluiting met het nieuwe Italië verwezenlijkt. De Paus beschouwde zichzelf nu als vrijwillige gevangene van het Vaticaan. Deze 'Romeinse kwestie' heeft natuurlijk een zware hypotheek gelegd op Italië en op de hele katholieke wereld van die tijd. Pas 59 jaar later, onder Mussolini, kon middels onderhandelingen met Paus Pius XI een einde gemaakt worden aan deze situatie. De ondertekening van het concordaat

Hij werd in Brussel ingeschreven onder nummer 2214. In Rome, waar hij aankwam op 9 november 1867, kreeg hij het militair stamnummer 4810.

Gedurende zijn dienstdienst zijn er geen gevechtshandelingen geweest. Aan zijn verbintenis kwam per 12 mei 1870, als gevolg van een ministerieel besluit een einde. Hij had er toen ruim twee en half jaar opzitten. Voor de hand liggend is dat hij toen zou teruggekeerd zijn naar zijn ouderlijk huis. Dat deed hij niet. Hij trad in bij de Orde van de Broeders van de Onze Lieve Vrouw van Barmhartigheid. Nicolaas koos als broedernaam Bartholomeus. De Orde waarin hij toetrad was in Rome belast met de verzorging van zieken. Gedurende 28 jaar was hij als zodanig werkzaam. Hij heeft zijn geboortestreek waarschijnlijk niet meer gezien. Nicolaas Peusens stierf te Rome, Piazza Pio (Paus Piusplein), op 2 maart 1899.

Franciscus Hubertus Wouters werd geboren te Eckelrade-St.-Geertruid op 29 september 1848. Hij is een zoon van landbouwer Christiaan Wouters en van Magdalena Brouwers, die een huis bewoonden in de Dorpstraat aldaar. Zij boerden eerst in Eckelrade later in Kuringen (B). In die plaats werd Franciscus gerecruteerd als adspirant-zoeaaf. Hij werd in Brussel ingeschreven onder nummer 4743 op 27 januari 1870. Hij was toen 21 jaar en landbouwer van beroep. Op 5 februari 1870 daaropvolgend kwam hij aan in Rome waar hij het militair stamnummer 9867 kreeg. De daarop volgende training was niet voor niets. Op 20 september 1870 vocht hij als Pauselijk Zoeaaf 2de klasse Kompagnie buiten rang (Kompagnierolnr. 543) tegen de Garibaldisten in de 'laatste slag om Rome' die, zoals bekend, in het nadeel van de Paus werd beslecht. Hoe het daarna met Franciscus is verlopen kon niet achterhaald worden.

HENK BOERSMA

Noot:

De aanzet tot dit artikel werd gegeven door de heer J. Koten uit Sittard die mij opmerkzaam maakte op het Zoeaafschap van Nicolaas Peusens, waarvoor dank.

Bij de totstandkoming van deze bijdrage werd dankbaar gebruik gemaakt van: de Grote Spectrum Encyclopedie, uitgave 1980, diverse trefwoorden en verwijzingen; 'Het Vaticaan', betekenis en ontwikkeling in heden en verleden, van R. Faber, uitg. Kruseman, Den Haag 1962; 'De vuist van de paus', De Nederlandse zouaven, van W. Zaal, Wetenschappelijke Uitgeverij, Amsterdam, 1980; 'Geschiedenis van Italië' van L. van Egeraat, Het spectrum, Utrecht 1958, en van 'Peusens; genealogie van een familie uit Eijsden 1644-1994' van de hand van B. Grothues, z.pl., 1994, naar gegevens verzameld door P. Peusens, i.h.b. pag. 25-29. De militaire personalia van de twee zoeaven werden ontleend aan L. Gorissen, '(Belgisch) Limburgse Pauselijk Zoueaven', in Vlaamse Stam (6) 1970, pag. 663-670 onder nr. 88 (Peussens!) en (7) 1971, pag. 315-322 onder nr. 173 (Wouters). De overige personalia werden ontleend het hiervoor geciteerde werk van Grothues en aan de registers van de burgerlijke stand en de bevolkings-registers.

De lezer zij er verder op gewezen dat ook in het Limburgs Tijdschrift voor Genealogie aandacht is geweest voor Zoueaven en wel in een bijdrage van A.M.A. Maassen, Pauselijke Zoueaven en de Nederlands-Limburgse in het bijzonder, LTG (22), 1994, nr. 1, pag. 6-11.

Voor een nagenoeg volledig overzicht van de Nederlandse Zoueaven zie men het standaardwerk van broeder Christoffor van Langen, Uit het epos der 3000 Nederlandse Zoueaven, Uitgeverij de Koepel, Nijmegen 1947.

Kint g'r oes vertelle ...

In het december-nummer van 1994 (U.E.V. nr.67) is in deze rubriek en op de voorpagina een foto opgenomen van Chaplain Ben L.Rose, staande achter een meisje uit Oost-Maarland. Van diverse zijden is ons meegedeeld dat dit meisje Ria Huntjens is, uit de Sint-Jozefstraat. Zij heet nu mevrouw Ria Pinckaers-Huntjens. Met deze aanvullende informatie is deze foto een stuk waardevoller geworden.

Wij hopen dat u ook nuttige informatie kunt verschaffen over bijgaande foto's. Ons is over deze foto's helemaal niets bekend. We zijn geïnteresseerd in de namen van de mensen die op de foto's staan. Verder willen wij graag weten waar, wanneer en bij welke gelegenheid de foto's genomen zijn. Indien u aanwijzingen hierover kunt geven, verzoeken wij u dringend contact op te nemen met Pierre Jeukens, Kerkplein 26c te Mesch, telefoon 1206.

PIERRE JEUKENS.

ABONNEMENT
 per 3 maanden ƒ 0.75
 voor Nederland ƒ 1.30
 " België 1.50
 " Duitsland en
 alle landen der
 Postconventie 1.55
 van geen teel in de pro-
 vintie LIMBURG betaalt
 de spijze van de eerste
 aflevering van de eerste courant.

Limburger Koerier.

Versijnt: Dinsdag, Donderdag en Zaterdag. — Drukker-uitgever: WEYERHORST, te HIERIKUM.

ADVERTENTIE
 van 1 tot 5 regels 1 uur
 6 tot 10 " 2 " 1.50
 11 tot 20 " 3 " 2.25
 21 tot 30 " 4 " 3.00
 31 tot 40 " 5 " 3.75
 41 tot 50 " 6 " 4.50
 51 tot 60 " 7 " 5.25
 61 tot 70 " 8 " 6.00
 71 tot 80 " 9 " 6.75
 81 tot 90 " 10 " 7.50
 91 tot 100 " 11 " 8.25
 101 tot 110 " 12 " 9.00
 111 tot 120 " 13 " 9.75
 121 tot 130 " 14 " 10.50
 131 tot 140 " 15 " 11.25
 141 tot 150 " 16 " 12.00
 151 tot 160 " 17 " 12.75
 161 tot 170 " 18 " 13.50
 171 tot 180 " 19 " 14.25
 181 tot 190 " 20 " 15.00
 191 tot 200 " 21 " 15.75
 201 tot 210 " 22 " 16.50
 211 tot 220 " 23 " 17.25
 221 tot 230 " 24 " 18.00
 231 tot 240 " 25 " 18.75
 241 tot 250 " 26 " 19.50
 251 tot 260 " 27 " 20.25
 261 tot 270 " 28 " 21.00
 271 tot 280 " 29 " 21.75
 281 tot 290 " 30 " 22.50
 291 tot 300 " 31 " 23.25
 301 tot 310 " 32 " 24.00
 311 tot 320 " 33 " 24.75
 321 tot 330 " 34 " 25.50
 331 tot 340 " 35 " 26.25
 341 tot 350 " 36 " 27.00
 351 tot 360 " 37 " 27.75
 361 tot 370 " 38 " 28.50
 371 tot 380 " 39 " 29.25
 381 tot 390 " 40 " 30.00
 391 tot 400 " 41 " 30.75
 401 tot 410 " 42 " 31.50
 411 tot 420 " 43 " 32.25
 421 tot 430 " 44 " 33.00
 431 tot 440 " 45 " 33.75
 441 tot 450 " 46 " 34.50
 451 tot 460 " 47 " 35.25
 461 tot 470 " 48 " 36.00
 471 tot 480 " 49 " 36.75
 481 tot 490 " 50 " 37.50
 491 tot 500 " 51 " 38.25
 501 tot 510 " 52 " 39.00
 511 tot 520 " 53 " 39.75
 521 tot 530 " 54 " 40.50
 531 tot 540 " 55 " 41.25
 541 tot 550 " 56 " 42.00
 551 tot 560 " 57 " 42.75
 561 tot 570 " 58 " 43.50
 571 tot 580 " 59 " 44.25
 581 tot 590 " 60 " 45.00
 591 tot 600 " 61 " 45.75
 601 tot 610 " 62 " 46.50
 611 tot 620 " 63 " 47.25
 621 tot 630 " 64 " 48.00
 631 tot 640 " 65 " 48.75
 641 tot 650 " 66 " 49.50
 651 tot 660 " 67 " 50.25
 661 tot 670 " 68 " 51.00
 671 tot 680 " 69 " 51.75
 681 tot 690 " 70 " 52.50
 691 tot 700 " 71 " 53.25
 701 tot 710 " 72 " 54.00
 711 tot 720 " 73 " 54.75
 721 tot 730 " 74 " 55.50
 731 tot 740 " 75 " 56.25
 741 tot 750 " 76 " 57.00
 751 tot 760 " 77 " 57.75
 761 tot 770 " 78 " 58.50
 771 tot 780 " 79 " 59.25
 781 tot 790 " 80 " 60.00
 791 tot 800 " 81 " 60.75
 801 tot 810 " 82 " 61.50
 811 tot 820 " 83 " 62.25
 821 tot 830 " 84 " 63.00
 831 tot 840 " 85 " 63.75
 841 tot 850 " 86 " 64.50
 851 tot 860 " 87 " 65.25
 861 tot 870 " 88 " 66.00
 871 tot 880 " 89 " 66.75
 881 tot 890 " 90 " 67.50
 891 tot 900 " 91 " 68.25
 901 tot 910 " 92 " 69.00
 911 tot 920 " 93 " 69.75
 921 tot 930 " 94 " 70.50
 931 tot 940 " 95 " 71.25
 941 tot 950 " 96 " 72.00
 951 tot 960 " 97 " 72.75
 961 tot 970 " 98 " 73.50
 971 tot 980 " 99 " 74.25
 981 tot 990 " 100 " 75.00
 991 tot 1000 " 101 " 75.75
 1001 tot 1010 " 102 " 76.50
 1011 tot 1020 " 103 " 77.25
 1021 tot 1030 " 104 " 78.00
 1031 tot 1040 " 105 " 78.75
 1041 tot 1050 " 106 " 79.50
 1051 tot 1060 " 107 " 80.25
 1061 tot 1070 " 108 " 81.00
 1071 tot 1080 " 109 " 81.75
 1081 tot 1090 " 110 " 82.50
 1091 tot 1100 " 111 " 83.25
 1101 tot 1110 " 112 " 84.00
 1111 tot 1120 " 113 " 84.75
 1121 tot 1130 " 114 " 85.50
 1131 tot 1140 " 115 " 86.25
 1141 tot 1150 " 116 " 87.00
 1151 tot 1160 " 117 " 87.75
 1161 tot 1170 " 118 " 88.50
 1171 tot 1180 " 119 " 89.25
 1181 tot 1190 " 120 " 90.00
 1191 tot 1200 " 121 " 90.75
 1201 tot 1210 " 122 " 91.50
 1211 tot 1220 " 123 " 92.25
 1221 tot 1230 " 124 " 93.00
 1231 tot 1240 " 125 " 93.75
 1241 tot 1250 " 126 " 94.50
 1251 tot 1260 " 127 " 95.25
 1261 tot 1270 " 128 " 96.00
 1271 tot 1280 " 129 " 96.75
 1281 tot 1290 " 130 " 97.50
 1291 tot 1300 " 131 " 98.25
 1301 tot 1310 " 132 " 99.00
 1311 tot 1320 " 133 " 99.75
 1321 tot 1330 " 134 " 100.50
 1331 tot 1340 " 135 " 101.25
 1341 tot 1350 " 136 " 102.00
 1351 tot 1360 " 137 " 102.75
 1361 tot 1370 " 138 " 103.50
 1371 tot 1380 " 139 " 104.25
 1381 tot 1390 " 140 " 105.00
 1391 tot 1400 " 141 " 105.75
 1401 tot 1410 " 142 " 106.50
 1411 tot 1420 " 143 " 107.25
 1421 tot 1430 " 144 " 108.00
 1431 tot 1440 " 145 " 108.75
 1441 tot 1450 " 146 " 109.50
 1451 tot 1460 " 147 " 110.25
 1461 tot 1470 " 148 " 111.00
 1471 tot 1480 " 149 " 111.75
 1481 tot 1490 " 150 " 112.50
 1491 tot 1500 " 151 " 113.25
 1501 tot 1510 " 152 " 114.00
 1511 tot 1520 " 153 " 114.75
 1521 tot 1530 " 154 " 115.50
 1531 tot 1540 " 155 " 116.25
 1541 tot 1550 " 156 " 117.00
 1551 tot 1560 " 157 " 117.75
 1561 tot 1570 " 158 " 118.50
 1571 tot 1580 " 159 " 119.25
 1581 tot 1590 " 160 " 120.00
 1591 tot 1600 " 161 " 120.75
 1601 tot 1610 " 162 " 121.50
 1611 tot 1620 " 163 " 122.25
 1621 tot 1630 " 164 " 123.00
 1631 tot 1640 " 165 " 123.75
 1641 tot 1650 " 166 " 124.50
 1651 tot 1660 " 167 " 125.25
 1661 tot 1670 " 168 " 126.00
 1671 tot 1680 " 169 " 126.75
 1681 tot 1690 " 170 " 127.50
 1691 tot 1700 " 171 " 128.25
 1701 tot 1710 " 172 " 129.00
 1711 tot 1720 " 173 " 129.75
 1721 tot 1730 " 174 " 130.50
 1731 tot 1740 " 175 " 131.25
 1741 tot 1750 " 176 " 132.00
 1751 tot 1760 " 177 " 132.75
 1761 tot 1770 " 178 " 133.50
 1771 tot 1780 " 179 " 134.25
 1781 tot 1790 " 180 " 135.00
 1791 tot 1800 " 181 " 135.75
 1801 tot 1810 " 182 " 136.50
 1811 tot 1820 " 183 " 137.25
 1821 tot 1830 " 184 " 138.00
 1831 tot 1840 " 185 " 138.75
 1841 tot 1850 " 186 " 139.50
 1851 tot 1860 " 187 " 140.25
 1861 tot 1870 " 188 " 141.00
 1871 tot 1880 " 189 " 141.75
 1881 tot 1890 " 190 " 142.50
 1891 tot 1900 " 191 " 143.25
 1901 tot 1910 " 192 " 144.00
 1911 tot 1920 " 193 " 144.75
 1921 tot 1930 " 194 " 145.50
 1931 tot 1940 " 195 " 146.25
 1941 tot 1950 " 196 " 147.00
 1951 tot 1960 " 197 " 147.75
 1961 tot 1970 " 198 " 148.50
 1971 tot 1980 " 199 " 149.25
 1981 tot 1990 " 200 " 150.00
 1991 tot 2000 " 201 " 150.75
 2001 tot 2010 " 202 " 151.50
 2011 tot 2020 " 203 " 152.25
 2021 tot 2030 " 204 " 153.00
 2031 tot 2040 " 205 " 153.75
 2041 tot 2050 " 206 " 154.50
 2051 tot 2060 " 207 " 155.25
 2061 tot 2070 " 208 " 156.00
 2071 tot 2080 " 209 " 156.75
 2081 tot 2090 " 210 " 157.50
 2091 tot 2100 " 211 " 158.25
 2101 tot 2110 " 212 " 159.00
 2111 tot 2120 " 213 " 159.75
 2121 tot 2130 " 214 " 160.50
 2131 tot 2140 " 215 " 161.25
 2141 tot 2150 " 216 " 162.00
 2151 tot 2160 " 217 " 162.75
 2161 tot 2170 " 218 " 163.50
 2171 tot 2180 " 219 " 164.25
 2181 tot 2190 " 220 " 165.00
 2191 tot 2200 " 221 " 165.75
 2201 tot 2210 " 222 " 166.50
 2211 tot 2220 " 223 " 167.25
 2221 tot 2230 " 224 " 168.00
 2231 tot 2240 " 225 " 168.75
 2241 tot 2250 " 226 " 169.50
 2251 tot 2260 " 227 " 170.25
 2261 tot 2270 " 228 " 171.00
 2271 tot 2280 " 229 " 171.75
 2281 tot 2290 " 230 " 172.50
 2291 tot 2300 " 231 " 173.25
 2301 tot 2310 " 232 " 174.00
 2311 tot 2320 " 233 " 174.75
 2321 tot 2330 " 234 " 175.50
 2331 tot 2340 " 235 " 176.25
 2341 tot 2350 " 236 " 177.00
 2351 tot 2360 " 237 " 177.75
 2361 tot 2370 " 238 " 178.50
 2371 tot 2380 " 239 " 179.25
 2381 tot 2390 " 240 " 180.00
 2391 tot 2400 " 241 " 180.75
 2401 tot 2410 " 242 " 181.50
 2411 tot 2420 " 243 " 182.25
 2421 tot 2430 " 244 " 183.00
 2431 tot 2440 " 245 " 183.75
 2441 tot 2450 " 246 " 184.50
 2451 tot 2460 " 247 " 185.25
 2461 tot 2470 " 248 " 186.00
 2471 tot 2480 " 249 " 186.75
 2481 tot 2490 " 250 " 187.50
 2491 tot 2500 " 251 " 188.25
 2501 tot 2510 " 252 " 189.00
 2511 tot 2520 " 253 " 189.75
 2521 tot 2530 " 254 " 190.50
 2531 tot 2540 " 255 " 191.25
 2541 tot 2550 " 256 " 192.00
 2551 tot 2560 " 257 " 192.75
 2561 tot 2570 " 258 " 193.50
 2571 tot 2580 " 259 " 194.25
 2581 tot 2590 " 260 " 195.00
 2591 tot 2600 " 261 " 195.75
 2601 tot 2610 " 262 " 196.50
 2611 tot 2620 " 263 " 197.25
 2621 tot 2630 " 264 " 198.00
 2631 tot 2640 " 265 " 198.75
 2641 tot 2650 " 266 " 199.50
 2651 tot 2660 " 267 " 200.25
 2661 tot 2670 " 268 " 201.00
 2671 tot 2680 " 269 " 201.75
 2681 tot 2690 " 270 " 202.50
 2691 tot 2700 " 271 " 203.25
 2701 tot 2710 " 272 " 204.00
 2711 tot 2720 " 273 " 204.75
 2721 tot 2730 " 274 " 205.50
 2731 tot 2740 " 275 " 206.25
 2741 tot 2750 " 276 " 207.00
 2751 tot 2760 " 277 " 207.75
 2761 tot 2770 " 278 " 208.50
 2771 tot 2780 " 279 " 209.25
 2781 tot 2790 " 280 " 210.00
 2791 tot 2800 " 281 " 210.75
 2801 tot 2810 " 282 " 211.50
 2811 tot 2820 " 283 " 212.25
 2821 tot 2830 " 284 " 213.00
 2831 tot 2840 " 285 " 213.75
 2841 tot 2850 " 286 " 214.50
 2851 tot 2860 " 287 " 215.25
 2861 tot 2870 " 288 " 216.00
 2871 tot 2880 " 289 " 216.75
 2881 tot 2890 " 290 " 217.50
 2891 tot 2900 " 291 " 218.25
 2901 tot 2910 " 292 " 219.00
 2911 tot 2920 " 293 " 219.75
 2921 tot 2930 " 294 " 220.50
 2931 tot 2940 " 295 " 221.25
 2941 tot 2950 " 296 " 222.00
 2951 tot 2960 " 297 " 222.75
 2961 tot 2970 " 298 " 223.50
 2971 tot 2980 " 299 " 224.25
 2981 tot 2990 " 300 " 225.00
 2991 tot 3000 " 301 " 225.75
 3001 tot 3010 " 302 " 226.50
 3011 tot 3020 " 303 " 227.25
 3021 tot 3030 " 304 " 228.00
 3031 tot 3040 " 305 " 228.75
 3041 tot 3050 " 306 " 229.50
 3051 tot 3060 " 307 " 230.25
 3061 tot 3070 " 308 " 231.00
 3071 tot 3080 " 309 " 231.75
 3081 tot 3090 " 310 " 232.50
 3091 tot 3100 " 311 " 233.25
 3101 tot 3110 " 312 " 234.00
 3111 tot 3120 " 313 " 234.75
 3121 tot 3130 " 314 " 235.50
 3131 tot 3140 " 315 " 236.25
 3141 tot 3150 " 316 " 237.00
 3151 tot 3160 " 317 " 237.75
 3161 tot 3170 " 318 " 238.50
 3171 tot 3180 " 319 " 239.25
 3181 tot 3190 " 320 " 240.00
 3191 tot 3200 " 321 " 240.75
 3201 tot 3210 " 322 " 241.50
 3211 tot 3220 " 323 " 242.25
 3221 tot 3230 " 324 " 243.00
 3231 tot 3240 " 325 " 243.75
 3241 tot 3250 " 326 " 244.50
 3251 tot 3260 " 327 " 245.25
 3261 tot 3270 " 328 " 246.00
 3271 tot 3280 " 329 " 246.75
 3281 tot 3290 " 330 " 247.50
 3291 tot 3300 " 331 " 248.25
 3301 tot 3310 " 332 " 249.00
 3311 tot 3320 " 333 " 249.75
 3321 tot 3330 " 334 " 250.50
 3331 tot 3340 " 335 " 251.25
 3341 tot 3350 " 336 " 252.00
 3351 tot 3360 " 337 " 252.75
 3361 tot 3370 " 338 " 253.50
 3371 tot 3380 " 339 " 254.25
 3381 tot 3390 " 340 " 255.00
 3391 tot 3400 " 341 " 255.75
 3401 tot 3410 " 342 " 256.50
 3411 tot 3420 " 343 " 257.25
 3421 tot 3430 " 344 " 258.00
 3431 tot 3440 " 345 " 258.75
 3441 tot 3450 " 346 " 259.50
 3451 tot 3460 " 347 " 260.25
 3461 tot 3470 " 348 " 261.00
 3471 tot 3480 " 349 " 261.75
 3481 tot 3490 " 350 " 262.50
 3491 tot 3500 " 351 " 263.25
 3501 tot 3510 " 352 " 264.00
 3511 tot 3520 " 353 " 264.75
 3521 tot 3530 " 354 " 265.50
 3531 tot 3540 " 355 " 266.25
 3541 tot 3550 " 356 " 267.00
 3551 tot 3560 " 357 " 267.75
 3561 tot 3570 " 358 " 268.50
 3571 tot 3580 " 359 " 269.25
 3581 tot 3590 " 360 " 270.00
 3591 tot 3600 " 361 " 270.75
 3601 tot 3610 " 362 " 271.50
 3611 tot 3620 " 363 " 272.25
 3621 tot 3630 " 364 " 273.00
 3631 tot 3640 " 365 " 273.75
 3641 tot 3650 " 366 " 274.50
 3651 tot 3660 " 367 " 275.25
 3661 tot 3670 " 368 " 276.00
 3671 tot 3680 " 369 " 276.75
 3681 tot 3690 " 370 " 277.50
 3691 tot 3700 " 371 " 278.25
 3701 tot 3710 " 372 " 279.00
 3711 tot 3720 " 373 " 279.75
 3721 tot 3730 " 374 " 280.50
 3731 tot 3740 " 375 " 281.25
 3741 tot 3750 " 376 " 282.00
 3751 tot 3760 " 377 " 282.75
 3761 tot 3770 " 378 " 283.50
 3771 tot 3780 " 379 " 284.25
 3781 tot 3790 " 380 " 285.00
 3791 tot 3800 " 381 " 285.75
 3801 tot 3810 " 382 " 286.50
 3811 tot 3820 " 383 " 287.25
 3821 tot 3830 " 384 " 288.00
 3831 tot 3840 " 385 " 288.75
 3841 tot 3850 " 386 " 289.50
 3851 tot 3860 " 387 " 290.25
 3861 tot 3870 " 388 " 291.00
 3871 tot 3880 " 389 " 291.75
 3881 tot 3890 " 390 " 292.50
 3891 tot 3900 " 391 " 293.25
 3901 tot 3910 " 392 " 294.00
 3911 tot 3920 " 393 " 294.75
 3921 tot 3930 " 394 " 295.50
 3931 tot 3940 " 395 " 296.25
 3941 tot 3950 " 396 " 297.00
 3951 tot 3960 " 397 " 297.75
 3961 tot 3970 " 398 " 298.50
 3971 tot 3980 " 399 " 299.25
 3981 tot 3990 " 400 " 300.00
 3991 tot 4000 " 401 " 300.75
 4001 tot 4010 " 402 " 301.50
 4011 tot 4020 " 403 " 302.25
 4021 tot 4030 " 404 " 303.00
 4031 tot 4040 " 405 " 303.75
 4041 tot 4050 " 406 " 304.50
 4051 tot 4060 " 407 " 305.25
 4061 tot 4070 " 408 " 306.00
 4071 tot 4080 " 409 " 306.75
 4081 tot 4090 " 410 " 307.50
 4091 tot 4100 " 411 " 308.25
 4101 tot 4110 " 412 " 309.00
 4111 tot 4120 " 413 " 309.75
 4121 tot 4130 " 414 " 310.50
 4131 tot 4140 " 415 " 311.25
 4141 tot 4150 " 416 " 312.00
 4151 tot 4160 " 417 " 312.75
 4161 tot 4170 " 418 " 313.50
 4171 tot 4180 " 419 " 314.25
 4181 tot 4190 " 420 " 315.00
 4191 tot 4200 " 421 " 315.75
 4201 tot 4210 " 422 " 316.50
 4211 tot 4220 " 423 " 317.25
 4221 tot 4230 " 424 " 318.00
 4231 tot 4240 " 425 " 318.75
 4241 tot 4250 " 426 " 319.50
 4251 tot 4260 " 427 " 320.25
 4261 tot 4270 " 428 " 321.00
 4271 tot 4280 " 429 " 321.75
 4281 tot 4290 " 430 " 322.50
 4291 tot 4300 " 431 " 323.25
 4301 tot 4310 " 432 " 324.00
 4311 tot 4320 " 433 " 324.75
 4321 tot 4330 " 434 " 325.50
 4331 tot 4340 " 435 " 326.25
 4341 tot 4350 " 436 " 327.00
 4351 tot 4360 " 437 " 327.75
 4361 tot 4370 " 438 " 328.50
 4371 tot 4380 " 439 " 329.25
 4381 tot 4390 " 440 " 330.00
 4391 tot 4400 " 441 " 330.75
 4401 tot 4410 " 442 " 331.50
 4411 tot 4420 " 443 " 332.25
 4421 tot 4430 " 444 " 333.00
 4431 tot 4440 " 445 " 333.75
 4441 tot 4450 " 446 " 334.50
 4451 tot 4460 " 447 " 335.25
 4461 tot 4470 " 448 " 336.00
 4471 tot

koopers slechts weinig tijdverlies zullen kosten. De mijn biedt landbouwers een kooplieden groot gemak en voordeel, waarom van beide zijden eene algemeene deelneming verwacht wordt.

De commissie.

(L.C. zaterdag 21 mei 1892)

Eijsden, 23 Mei. Gisteren in den vroegen ochtend gebeurde onder deze gemeente een ernstig ongeluk. Terwijl eenige personen uit Meerssen bezig waren in de nabijheid van Maarland kraaien uit te halen, viel een hunner uit een hoogen canadas; zwaar gewond werd hij opgeraapt en naar eene nabijgelegen woning gedragen. In den voormiddag werd hij per hondenkar vervoerd naar M.

De ongelukkige is verder naar 't gesticht Calvarieberg te Maastricht overgebracht.

(L.C. woensdag 25 mei 1892)

Eijsden, 30 Mei. In de gemeente St. Geertruid en omstreken hebben de jagers dit voorjaar geducht huisgehouden onder de jongen kraaien. Zoo werden door den heer graaf de Geloës tot den 25 Mei niet minder dan 1085 dezer schadelijke dieren in zijne bosschen geschoten.

Jl. Woensdag was ons dorp getuigen van eene indrukwekkende plechtigheid, nl. de begrafenis van den heer J. Henquet, die Maandag, na eene kortstondige ziekte, in den ouderdom van 46 jaar, aan de liefde van zijne gade en zeven jeugdige kinderen door den dood ontrukkt werd. Van heinde en verre waren honderden opgekomen, om den overledene, die zich in aller achting en genegenheid mocht verheugen, de laatste eer te bewijzen.

De lijkbaar, voorafgegaan door de Oude Harmonie, werd gedragen door de bestuursleden dier harmonie, en door die van de plaatselijke spaarbank, van welke lichamen beide hij insgelijks bestuurslid was. Aan de geopende groeve werd een woord van afscheid gesproken door de heeren W. en B. commissarissen van bovengenoemde harmonie. Hij ruste in vrede!

(L.C. dinsdag 31 mei 1892)

Eijsden, 1 juni. Zondag-avond ontstond er tusschen de gebroeders C. te Oost een twist, die zoo hoog liep, dat de een met een revolver een schot op zijn broeder loste, waarop deze een schapeschaar nam en den eerste verscheidene wonden toebrengt. Beiden zijn ernstig gewond. De zaak is reeds in handen der justitie.

Onder toeloop van eene groote massa

belangstellenden en nieuwsgierigen werd jl. Maandag de eerste botermijn gehouden. De prijzen waren zeer hoog, en zoowel wat den aanvoer van boter als de opkomst der kooplieden betreft, kon het bestuur ten volle tevreden zijn. Tengevolge van eenige voorbereidende werkzaamheden, kon niet op het bepaalde uur (7 uur) begonnen worden, zoodat de mijn niet afgeloopen was, toen de koopers met den laatsten trein moesten vertrekken. Daarom heeft het bestuur vastgesteld, dat de mijn in het vervolg reeds om 6 uur zal aanvangen. Boter, die van elders aangevoerd wordt, kan reeds 's morgens of in den voormiddag aangebracht en in de ruime kelders van het verkooplokaal ter bewaring worden gegeven.

(L.C. donderdag 2 juni 1892)

Eijsden, 7 Juni. Gisteren vierde de schutterij van Oost en met haar geheel Oost feest. Gisteren was het twee jaar geleden, dat de hooggeb. heer graaf de Geloës het geluk had, den vogel af te schieten en voor twee jaar koning van genoemde schutterij te worden. Gisteren zou een nieuwe wedstrijd over de vacante plaats beslissen. Tegen vijf uur arriveerde de heer graaf de Geloës aan de grenzen van Oost, waar hij door de plaatselijke schutterij en de harmonie "St. Cecile" van Eijsden opgewacht werd.

De secretaris der schutterij heette haren koning hartelijk welkom, waarvoor deze met eenige welgemeende woorden dankzegde en der schutterij, als geschenk, een prachtig nieuw vaandel overreikte.

Onder het spelen der muziek en het nieuwe vaandel voorop, zette de stoet zich nu in beweging, om zich naar de kampplaats te begeven. Na een heeten strijd van ruim een uur, werd de overwinning behaald door een der hooge gasten van 't grafelijk huis, nl. de jonge markies de la Boessiere-Thienne, die nu voor twee jaar koning der schutterij van Oost is.

Alsnu gaf genoemde heer zijne tevredenheid te kennen over de onverwachte onderscheiding, hem te beurt gevallen, door milde giften aan schutterij en aan harmonie beide, die den verderen avond allergeuoegelijkst doorbrachten. Lang leve de nieuwe koning der schutterij van Oost.

(L.C. woensdag 8 juni 1892)

Eijsden, 10 Juni. Door den landbouwer J. te Oost werd ons gisteren een biggetje - of beter gezegd twee biggetjes - vertoond. Kop en hals dezer diertjes waren vrij, doch de rompen waren nagenoeg aan

elkaar gegroeid en maakten slechts een geheel uit. Ten bewijze, dat we hier niet te doen hadden met slechts één abnormaal diertje diene, dat het ding 2 koppen, 8 pooten en 2 staarten had.

(L.C. zaterdag 11 juni 1892)

Eijsden, 17 juni. Sedert de sluiting der Belgische grenzen worden hier dagelijks aan het Withuis een groot aantal schapen geslacht en vervolgens naar België ingevoerd, de drie laatste dagen alleen reeds meer dan honderd. De afval - hart, long, lever e.a. - wordt tegen een kwartje per schaap ter plaatse verkocht.

Dezen morgen traden 4 personen het café van den heer J.Th. aan het station binnen en bestelden een glas bier. Terwijl het dienstmeisje het gevraagde ging halen, openden zij de geldlade, namen het daarin aanwezige geld er uit en kozen toen het hazenpad. Aan de in allerijl gewaarschuwde politie mocht het gelukken, drie der dieven te Gronsveld in te halen en gevangen te nemen.

(L.C. zaterdag 18 juni 1892)

Eijsden, 21 Juni. Alhier heeft de marechaussée, op grond van de wet op het dragen van schietwapenen, proces-verbaal opgemaakt tegen en zijn in beslag genomen de geweren van begeleiders der Zondag jl. gehouden processie.

(L.C. woensdag 22 juni 1892)

Eijsden, 22 Juni. Ons bericht in het voorgaande nummer dezer courant moeten wij in zooverre wijzigen en aanvullen, dat niet op Zondag, dan dag der processie, maar op Maandag, geweren der schutterij van Oost-Eijsden in beslag zijn genomen en proces-verbaal tegen de dragers daarvan is opgemaakt. Dit geschiedde, toen genoemde schutterij volgens de oude gewoonte in optocht naar het kasteel trok, om daar met de jonkheid van Oost de jaarlijksche huldebetuiging aan de grafelijke familie te brengen.

Hoewel de optocht met behoorlijke machtiging van den burgemeester gehouden was, scheen de brigadier der marechaussées toch, naar men verneemt op last van den heer officier van justitie, eene machtiging van den commissaris der koningin daarvoor noodzakelijk te achten en derhalve tot in-beslag-name en proces-verbaal te kunnen overgaan. In den namiddag kwam echter telegraphisch bevel van den officier van justitie om de geweren op een na terug te geven en verdere optochten voorloopig met rust te laten. Naar wij vernemen, zal de zaak bin-

nen kort voor de rechtbank gebracht en alsdan over de geldigheid der bewuste machtiging uitspraak gedaan worden. Hoewel dit incident een oogenblik eene lichte schaduw geworpen had over de feestvreugde van dien dag, werd toch, vooral na het bekend worden van het bevel tot teruggave der geweren, nog zeer vroolijk feestgevierd en met onvermoeiden ijver de bekende cramignon gedanst. Vooral de kermis-Dinsdag zal in dit opzicht nog lang in herinnering blijven.

(L.C. zaterdag 25 juni 1892)

GROOT CONCERT te EISDEN,

op Zondag, 13 November a. s.,
te geven door de Harmonie „St. Cécile”,
in haar lokaal bij den heer LAMB. MEERTENS,
met welwillende medewerking van verschillende
HH. Artisten (Liefhebbers), allen van Maastricht.

PROGRAMMA.

Eerste Deel.

1. La 2me Légion, Marche Milit., Touss. Demont.
2. Ouverture Fantastique, A. Govaert.
3. Arnaud. Les quatre âges du cœur,
Romance v. Baryton.
4. Berkemeijer. **Sängermarsch.**
Komisch Mannenkwartet.
5. Cramer, Fantaisie voor viool en piano.
6. A.... **E lëstig geval.** Kom. voordracht.
7. Goublier. La voix des chênes, Rom. v. tenor.
8. Semmel. **De reis naar Jerusalem.**
Komisch quartet.

Tweede Deel.

1. La belle Caprisieuse, Fantaisie, F. Minet.
2. Adelina, Valse, J. P. Devignée
3. Canivetti. **Studenten geldnood.**
Komische scène.
4. E. Latto. Die Träne, Mannenkwartet.
5. Goublier. Le credo du paysan, voor tenor.
6. **Het fabrieksmisje.**
Dram. voordracht.
7. Genée. **Die Drillinge.** Komisch trio.
8. **Meister Primus,**
Groote komedie met zaank.

PERSONEN : Meister Primus, Serpentist; Johannes,
Kuster; Cornelis, Jonge soldaat; Lena, Dochter van
Primus; Ene vreemdeling.

Aanvang 6 uur. **HET BESTUUR.**

(L.C. zaterdag 25 juni 1892)

Eijsden, 27 Juni. Vrijdag 24 Juni overleed te Jetts-St. Pierre, bij Brussel, de heer J.F.A. de Maré, gewezen hoofd der school alhier. De overledene had, toen hij den 28 Juni 1882 op pensioen gesteld werd, ruim 40 dienstjaren en bereikte den hoogen ouderdom van 79 jaar.

(L.C. donderdag 30 juni 1892)

Bij ons thuis

AFLEVERING 9

Vader en moeder vonden het een hele eer toen moeder-overste van het klooster in eigen persoon bij ons thuis kwam vragen of Sjefke misdienaar mocht worden. Moeder-overste deed zulke dinge gewoonlijk niet zelf. Sommige boodschappen, de meer gewone, deed de knecht, de lange Sijmen; de meer gewichtige deden de zusters, maar altijd met zijn tweeën. Als moeder-overste zelf kwam, dan moest het wel heel gewichtig en voornaam zijn wat zij te bestellen of te vragen had.

Haar bezoek was dan ook al aangekondigd door de niets vermoedende Sjefke, die de keuken binnenstormde met: "Daar komt moeder-overste! Daar komt moeder-overste!" Doorke was toen maar stilletjes de stal in gekuierd en Polien was de trap opgegaan, beiden nieuwsgierig genoeg naar wat dat bezoek beduidde, maar toch beiden ook gerust genoeg, want het zou hun onbeduidendheid niet gelden.

Moeder was al blij dat de overste niet mee naar de goede kamer wilde, want daar stond de fiets van vader nog tegen de tafel, daar lag de trombone van de harmonie nog bloot buiten haar foedraal sinds de zaterdagavondrepetitie, daar hingen de zondagse kleren nog op de stoelen omdat het maandag was en deze gewoonlijk pas dinsdag een beurt kregen om geborsteld en ontvlekt te worden.

Moeder-overste kreeg dus een keukenstoel...eigenlijk geen gezicht. Sjefke moest vader uit de huiswei roepen. Hij was een beetje beduusd vanwege het onverwachte, hoge bezoek. Vader was op klompen en zomaar op z'n alledaags. Moeder-overste deed zeer gewichtig.

Zij liep zeer langzaam, ging zeer langzaam zitten, maakte zo'n beetje een krop voordat zij sprak, leunde niet tegen de stoelleuning, sloeg vanwege de gewichtigheid vele malen de ogen neer en glimlachte welwillend toen zij het verzoek naar voren bracht.

Voormalige kloosterkapel
Ursulinen.
Foto: Jean Rethero, 1995.
Collectie S.E.V.

Zij was van Duitsland afkomstig en sprak het Nederlands niet feilloos. Limburgs dialect kende zij helemaal niet. Zij zei: "Ich bien gekomen want gij hebt een gekikt knaapchen, dat een zeer goet misdienaar kon zijn voor ons klooster." Vader en moeder waren erg vereerd met die uitverkiezing, maar vonden Sjefke nog wat klein, vooral voor het zware misboek, en zij geloofden niet dat hij Latijn kon leren. Daarenboven was Sjefke erg speels en nogal snel afgeleid en verstrooid. Maar het voornaamste was dat pastoor daar zijn goedkeuring aan moest geven. Want al was het klooster properder, deftiger, voorname, de parochie moest toch vóórgaan.

Als pastoor Sjfke niet nodig had als misdienaar dan zouden zij "d'r jong" graag afstaan aan het klooster. Dat kon hem van alle kanten alleen maar voordeel brengen, vond vader. De plechtigheden waren in de kloosterkapel altijd indrukwekkender en daar was ook alles devoter en stemmiger en de sacristie was daar niet zo rommelig. Angelina, de zuster-kosteres, die ook de bewaarschool deed, zou zeker betere invloed uitoefenen op Sjfke dan Manke Maarten, de koster.

Sjfke werd geroepen en durfde niet nee te zeggen. Al kreeg hij ook elke morgen op het klooster koffie na de mis en al vond hij Angelina wel aardig, en al wist hij dat er een goede Sinterklaas aan vastzat en een goede tractatie met Kerstmis en nieuwjaar en zo nu en dan tussendoor nog wat extra's, veel meer dan bij pastoor, daartegenover stond dat de misdienaars van de parochie meer vrijheid hadden en meer gelegenheid voor kattenkwaad. Manke Maarten kon je zo lekker plagen. Je kon stiekem de toren in, nesten uithalen van kauwen, soms van duiven, "veldkietsers" noemden ze die, en ook kon je daar uilen vangen, grote kerkuilen om op te zetten. Sjfke zou daarom zeker zo graag misdienaar bij pastoor worden.

Maar moeder-overste verwachtte Sjfke reeds de volgende dag, want pastoor zou zijn toestemming wel geven. Met veel buigingen is moeder-overste toen weggegaan. Terstond kwam Polien de trap af en kwam Doorke uit de stal en Sjfke werd opgehemeld vanwege de uitverkiezing. Hij werd overladen met goede raad. Hij kreeg zoveel vermaningen en aansporingen dat Sjfke er kiewelig van werd.

Toen is hij bij zuster-kosteres Latijn gaan leren. Na een week zat de confiteor er in en na veertien dagen kende hij ook de voetgebeden, maar de orate fratres, daar deed hij maanden over.

Peter en ik waren een beetje jaloers op Sjfke, vooral als hij vertelde wat hij weer na de mis bij de koffie had gekregen. Wij waren minder jaloers als hij van de peperkoek of verse krentebroodjes stiekem iets voor ons had meegebracht.

Na een week kende Sjfke alle zusters en zeer vele kon hij spoedig nadoen: hoe ze mummelend baden, hoe de stokoude zuster Aloysia met een gezicht vol rimpels en met een tandeloze mond onder het bidden sisgeluidjes maakte. Hij wist precies hoe zuster Philothea haar hoofd hield bij het gebed, hoe hemels zuster Pancratia kon kijken... Hij wist hoe bleek zuster Olief was en hoe blozend zuster Cecilia. Dat waren de twee zusters die op de eerste bank zaten in de kapel. Die waren nog niet "geperfest", die hadden nog een witte kap.

Sjfke wist heel spoedig en heel goed zo van alles van het klooster: waar de appenkelder was, hoeveel kippen zuster Galiza had en hoeveel koeien, kalveren en varkens er waren. Hij wist ook gauw welke peren in de tuin het lekkerst waren en dat hij van zuster Agricola vele porties aardbeien kon krijgen. Doorke en Polien vroegen Sjfke uit. Zij wilden graag veel weten, want in zo'n klooster kom je nooit en daarin is voor de buitenstaander veel geheimzinnigs.

Met mijnheer de rector kon Sjfke het direct goed vinden. De rector was "professor" bij jongens geweest, maar moest gaan rusten vanwege zijn kortademigheid. Hij was meer dan honderd kilo zwaar, breed van gezicht en breed van schouders. Hij kon niet bukken van amechtigheid. "Mijnheer de rector heeft een muziekske in", zei Sjfke, want bij het minste vochtige weer piepten zijn longen en was hij kortademig als een vis buiten het water.

Aan moeder en vader vertelde Sjeffe niet veel. Alleen maar stichtelijke zaken: hoe mooi de zusters weer gezongen hadden en hoe zuster Cecilia speelde op het harmonium. Maar tegen Doorke zei Sjeffe dat de begijnenzang een piepzang was als van een koor muizen en dat Cecilia het niet kon halen bij Maarten, de koster, die het orgel daveren deed als op de oordeelsdag. Sjeffe vond het bidden van de zusters maar geteem en er was nooit een zuster die eens achterna kwam of te vroeg begon met bidden. In de kloosterkerk was nooit eens een beetje lawaai. Daar klapte geen stoel, daar viel geen kerkboek, alles was daar plechtig en deftig en zacht.

"Dan moet jij maar eens het misboek laten vallen," zei Doorke, "maar dat durf je toch niet. Trouwens, de rector draagt het zelf om, daar ben jij toch te klein en te zwak voor." Sjeffe was gekrenkt. Al was het met moeite en grote voorzichtigheid, hij droeg het boek zelf van epistel- naar evangeliekant. De zusters hielden wel eens hun hart vast, maar Sjeffe speelde het klaar.

"Vraag het aan de rector. Vraag het aan de zuster. Kom zelf kijken."

Sjeffe was van streek door de plagerijen van Doorke en Polien. Sjeffe had het er over aan tafel. "Ja," zei Doorke, "de zwarte requiem, dat kun je dragen, maar dat dikke rooie met dat zware koperbeslag, met dat goud, dat laat je wel staan. Daar kom je met je tien geboden niet aan. Trouwens de zusters boenen de vloer zo spiegelglad dat jij op je mooie, rode, wollen slofjes nog uitglijdt met je ampullen water en wijn." Van weeromstuit liet Sjeffe de volgende zondag het grote, dikke missaal met koperen beslag vallen. Sjeffe gleed uit en viel voorover, languit, "zo lang als hij geschapen was". De rector kon hem niet helpen. Zuster Angelina schoot toe, maar hij was terstond zelf weer opgestaan. En toen hij de kapel

inkeek, gans verbouwereerd, zag hij moeder-overste, wit en bleek, zag hij de oude zusters bidden alsof er niets gebeurd was. Sjeffe vond dat erg, die stille onbewogenheid bij zijn ongeluk. De gedachte aan Doorke en Polien, die het zouden te weten komen, vond hij verschrikkelijk, maar het allerergste was dat op de eerste bank de jonge zusters schudden van het lachen: de bleke Olief en de blozende Cecilia.

Toen heeft ons Sjeffe van kwaadheid, omdat hij werd uitgelachen, groot kwaad gedaan. Toen heeft hij tegen die twee op de eerste bank de tong uitgestoken. Hij heeft vanaf het altaar, vanaf het koor, de tong uitgestoken naar de zusters. Er ging een kreet op van ontzetting. De zwaarte van het kwaad hing als een onweer in de kapel, een onweer dat zou neerkomen over de twee novicen en over Sjeffe. Toen Sjeffe thuis kwam, wilde hij geen misdienaar meer zijn in het klooster. Toch had meneer de rector niks anders gezegd dan: "Heb je ergens pijn manneke?" Nee, Sjeffe had geen lijfelijke pijn. Kinderen kunnen ook andere pijn hebben!

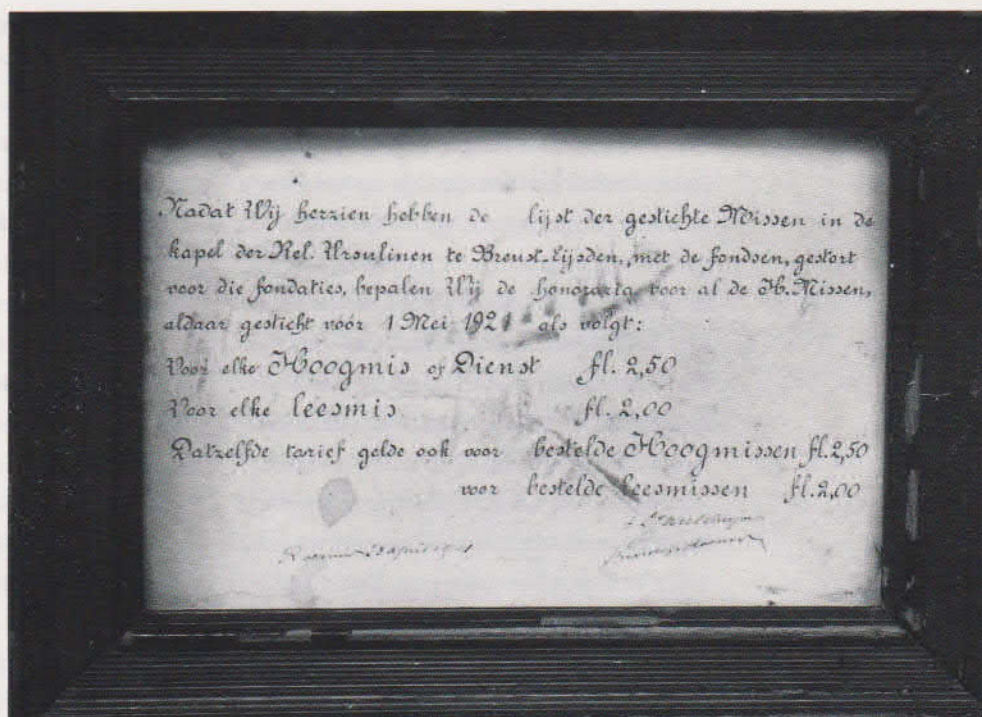
Onze vader was een forse roker. Zoals zijn beurs en rozenkrans altijd in zijn broekzak staken, zijn "kniep" altijd in zijn vestzak, zo staken pijp en tabak met lucifers altijd in de zakken van zijn jas. Dat alles was met zijn horloge en zijn grote, rode zakdoek de vaste bagage die vader altijd en overal met zich meedroeg. Vader kon echt smakelijk roken. Hij inhaleerde nooit uit angst voor zijn longen, maar hij kauwde en snoof de rook en blies er dikke kringetjes mee. Vader had zijn pijp tabak liever dan pudding, en pudding liet hij niet gauw staan. Veel mannen hebben graag pudding, vader ook, maar een pijp tabak had hij liever.

Sigaretten vond vader vergif, en dat sigaretten roken was voor hem bovendien maar aanstellerij. Dat was iets van bleke

stadsmensen op kantoor of van jonge blagen die geen pijp konden verdragen. Pijp roken, dat was mannelijk! Sigaren rookte vader alleen 's zondags en op feestdagen, en dan geen "beugelsigaren" van twee cent, maar "Uiltjes" van twee en een halve cent. Op zijn naamdag, met zijn mei, op paasdag en op de allerhoogste feesten rookte vader een sigaar van drie cent. Deze rookte pastoor 's zondags.

Vader was geen hartstochtelijk roker zoals oom Gradus, die 's morgens direct na zijn kruisteken de pijp aanstak, welke op zijn nachtkastje heel de nacht op oom Gradus had gewacht en die oom Gradus daar weer deponeerde, vlak voor hij na zijn kruisteken 's avonds 't bed weer instapte. Vader rookte ook niet in de stallen en zeker niet in de schuur. Vader kon de pijp koud laten worden, dat kon oom Gradus niet. Oom Gradus had een dopje op zijn pijp en rookte altijd en overal, ook in de schuur. Hij rookte alleen niet in de kerk, onder het bidden of bij het eten. Toen was het nog geen gebruik aan tafel tussen de gerechten te roken.

Ook Doorke rookte smakelijk zijn pijpje, maar Doorke's tabak was goedkoper. Hij rookte de "Rooie Eenhoorn" van Gebroeders Philips en kocht die met het ons. Vader rookte "Kreykamp A" en kocht die per pond. Na het eten scheen vaders pijp het beste te smaken. Dan krulde zijn neus en glunderden zijn ogen. Een pijp na tafel was bovendien zeer gezond, zei vader, voor de spijsvertering. Zijn pijp scheen op dit gebied bij hem wonderen te doen. Bij ons thuis maakte moeder vaders

pijpen schoon. Dat mocht vader niet, dat mocht niemand anders doen, dat verzorgde moeder. Later heb ik pas begrepen welk een uiterst lieve attentie dit was.

Als vader niet naar zijn pijpje omzag, dan was hij ziek of het was vastentijd. Zocht vader naar zijn pijp, dan was de krankheid over of was de vasten weer voorbij. Ook Doorke rookte niet onder de vasten, maar hij had dan nog altijd zijn pruim. Dus was voor Doorke de vasten maar half zo erg. Pastoor had vader afgeraden de hele vastentijd niet te roken. Het zou al goed zijn als vader 't roken eens naliet voor- of namiddags of desnoods de hele week behalve 's zondags. Want pastoor wist van moeder, dat van de eerste dag in de vasten af tot paaszaterdag na "de alleluja" vader kriebelig was en humeurig, dat hij weinig kon verdragen, gauwer kwaad was en somber keek. Vader miste in de vasten zijn afleiding, zijn zenuwstillende pijp. Maar vader volbracht elk jaar zijn offer, bracht dat offer vanaf Aswoensdag tot Paaszaterdag na de mis.

Vader had een sterke wil, maar hij kon dat offer moeilijk met heilige blijheid brengen, Zijn stemming leed onder dat

In de kapel van de Ursulinen werd in 1921 deze aankondiging aan de wand gespijkerd betreffende honoraria voor te lezen missen, vastgesteld en ondertekend door Bisschop Schrijnen van Roermond. De originele, ingelijste, handgeschreven tekst kwam onlangs tevoorschijn op een rommelmarkt en werd aangekocht voor de Stichting Eijdens Verleden. Foto: Collectie S.E.V.

offer en hij deed de stemming thuis ook daaronder lijden. Pastoor kreeg 't niet klaar de ganse vasten niet te roken. Pastoor rookte dan door de week geen sigaren. Dan rookte hij niet op straat en ook niet bij andere mensen. In de vasten rookte hij alleen de pijp en dan alleen maar thuis. Als vader onder de vasten pastoor, de pijp rokend, was tegengekomen, dan zou vader veel respect verloren hebben voor de heiligheid van de zo vrome man.

Wat moeder in de vastentijd deed tot boete en versterving weet ik niet. Dat viel bij moeder niet zo hard op als bij vader. Wat Polien en Doorke voor apartigheden deden, hebben wij nooit achterhaald. Doorke rookte niet, dat wisten wij. Zij zullen, net als de meeste mensen, wel niks anders gedaan hebben dan naar de vastenpreek gaan en vrijdags naar de oefening van de kruisweg.

Wij kinderen moesten ter ere van Jezus' bitter lijden beter gehoorzaam zijn en ijveriger ons best doen op school, en behulpzamer zijn voor vader en moeder. Behalve op vaders mei, met Sint-Josef, als bij ons thuis alle vastenwetten werden vergeten ter ere van vader en St.-Josef, kregen wij alleen 's zondags een snoepje en wat eten betreft deden wij gewoon mee met de groten.

Bij ons thuis had niemand dispensatie en de Goede Vrijdag van vroeger bij ons thuis komt nooit meer terug. Op die dag was er 's morgens enkel zwart brood met stroop, niks geen boter en verderniks bij de boterham, geen ei, geen kaas en geen melk in de koffie. 's Middags was er een halve haring met aardappelen en uiensaus en 's avonds waren er zwarte boterhammen met stroop. Daar werden de trappisten zo dik en gezond van, zei vader.

Dat was nog eens een Goede Vrijdag. Op die dag pruimde Doorke ook niet. Die dag duurde lang. 't Leek wel tweemaal zo lang

als andere dagen. Maar 's avonds op Goede Vrijdag na de kruisweg in de kerk en na het werk in de stallen, begon vaders gezicht te glunderen. Dan zocht hij naar zijn pijp en naar de tabak. Dan probeerde hij zijn pijp en keek hij dankbaar naar moeder, want de pijp was extra gepoetst. En dan stopte vader zijn pijp voor de volgende dag, voor Paaszaterdag. Dan was alle somberheid, gedruktheid en humeurigheid bij vader reeds geweken voor de vreugde van Pasen, voor de alleluja-stemming van de volgende morgen en bij ons kinderen voor de paaseieren die uit de hemel zouden vallen, voor de krentemik die reeds gebakken was.

Met zijn gestopte pijp ging vader naar de dienst van Paaszaterdag, naar de zegening van het nieuwe vuur en van de paaskaars, naar de ellenlange lezingen, de wijding van de doopvont en naar de lange litanie van alle heiligen en naar de mis. Wat zullen hem die plechtigheden lang gevallen zijn. Maar als dan ook de dubbele alleluja had geklonken na het *ite missa est*, dan was vader buiten. Dan was voor vader de vasten om. Dan was 't Pasen, want de eerste vespers waren gezongen in de mis. Dan stak vader op de dorpel van de kerk de pijp aan. 't Waren wolken van genot, van tevredenheid. Hij had het weer klaargespeeld, de ganse vasten niet gerookt!

Alleluja en zijn pijp brachten bij hem de stemming. Dan was hij weer opgewekt, verjongd. Dan wachtte hij op pastoor, die zijn sigaar al had aangestoken in de sacristie. Dan wensten zij elkander reeds zalig Pasen. Als vader thuis kwam was Doorke reeds vanaf het luiden der klokken aan zijn "Rooie Eenhoorn" bezig en moeder vroeg dan of zij niet wachten konden tot 's middags twaalf uur. Ik hoor vader nog zeggen: "Moeder, de klokken zijn terug uit Rome. Christus is verrezen, alleluja. Het nieuwe vuur is ontstoken en gezegend in de kerk, het nieuwe vuur moet ontstoken, nu, ook in de pijp."